

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту
Кафедра українознавства та міжкультурної комунікації

ІСТОРИЯ КІНО

*навчально-методичні матеріали до семінарських занять і
самостійної роботи з вибіркової дисципліни «Історія кіно»
для студентів та курсантів усіх спеціальностей*

Львів 2024

*Рекомендовано до друку рішенням навчально-методичної ради
Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
протокол № 4 від 11.04.2024 р.*

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності Лариса РУДЕНКО;

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Національного університету «Львівська політехніка» Віталіна ГОРОВА.

Історія кіно: навчально-методичні матеріали до семінарських занять і самостійної роботи з вибіркової дисципліни «Історія кіно» для студентів та курсантів усіх спеціальностей / Укладач – Т.Я. Конівіцька. Львів, ЛДУ БЖД, 2024. 78 с.

© Тетяна КОНІВІЦЬКА, 2024

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ КІНО»

Курс «Історія кіно» охоплює період від появи кінематографа до сьогодення, висвітлює основні етапи його розвитку на прикладі становлення відомих світових та українських кінематографічних шкіл. Курс розроблено таким чином, щоб студент ознайомився із специфікою кіно як виду мистецтва, розвитком теоретичної думки, яка впливала на збагачення і еволюцію художньої мови екрану.

Предметом вивчення курсу є кіно як мистецтво, творчість кіномитців, художні фільми й напрямки. Це переважно фільми, які вже стали класикою. Їх невелика кількість, порівняно з обсягом усієї кінопродукції, випущеної за рики існування кіно. Кожна країна дала світові видатних кіномитців, чия творчість істотно вплинула на формування і розвиток кіномистецтва як такого (Мельєс, Гріффіт, Чаплін, Трюффо, Годар, Куросава, Довженко, Параджанов, Ілленко, Осика, Миколайчук тощо). Однак для трьох місяців навчання це значний обсяг, тому ми зупинимось на вивченні історії розвитку кіномистецтва та проаналізуємо розвиток кінематографа в Україні.

Курс «Історія кіно» сприяє формуванню нових знань про кіно, його історію, розпізнаванню високохудожніх зразків кіномистецтва, висловлюванню та обґрунтуванню власного ставлення до творчості видатних режисерів кіно, розумінню проявів художнього розмаїття різних видів і жанрів кіномистецтва.

Мета курсу – ознайомити студентів зі становленням та розвитком світового та вітчизняного кіномистецтва, визначити його місце і функції у соціально-культурному просторі, прищепити навички аналітичного і теоретичного мислення, ввести в коло художніх проблем сучасного екрану у проєкції на основні етапи розвитку українського кіно.

Завдання курсу – не тільки познайомити слухачів з класикою світового та національного кіно, найвизначнішими його постатями, а й викликати інтерес до кіно як мистецтва, допомогти опанувати і дати поштовх для самостійних досліджень і відкриття етичних та естетичних істин.

Завдання:

ознайомити студентів з головними етапами розвитку світового кінематографу від його виникнення, перетворення на вид;

осмислювати напрями світового кінематографа в контексті особливостей його розвитку, аналізувати ідейні, жанрові та стильові особливості фільмів;

розвинути вміння орієнтуватися у сучасному кінопотоці, напрямках та концепціях сучасного художнього життя, осмислювати тенденції сучасних культурно-мистецьких процесів;

виявити головні досягнення у розвитку кіномистецтва, що вплинули на розвиток людства, на його естетичні смаки, на формування нових видів мистецтва;

дослідити залежність естетики кіно від розвитку технологій;

пояснити феномен українського кіномистецтва, його розвиток та сучасний етап;

здійснити спроби художнього аналізу кінотворів, аналізувати та теоретично критично оцінювати твори кіномистецтва;

навчитися писати рецензії-огляди на переглянуті фільми.

Навчальний матеріал дисципліни складається з 16 тем. Вони вивчаються протягом семестру, який завершується диференційним заліком. В процесі курсу здобувачі освіти виконують різні форми роботи: практичні і творчі завдання, доповіді, презентації, реферати, есе тощо.

Обсяг дисципліни: 3 кредити / 90 академічних годин години, з них: лекцій 16 годин, практичних занять 16 години, самостійної роботи 60 годин.

СЕМІНАР 1.

ВИДИ КІНО ТА ЖАНРИ ХУДОЖНЬОГО КІНО ТА МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ

Мета заняття: знайомство з видами кіно, що утворилися шляхом культурно-історичного розвитку; засвоєння відмінностей між видами та жанрами кіно; формування навичок аналізу видів кіно та значимих фільмів кожного виду.

Ключові поняття: художнє або ігрове кіно, документальне кіно, науково-популярне кіно, мультиплікація, анімація.

ПЛАН

1. Художнє або ігрове кіно, основні риси художнього кіно. Жанри художнього кіно.
2. Документальне кіно (історія розвитку). Основні ознаки документального кіно.
3. Науково-популярне кіно, історія та розвиток сучасного науково-популярного кіно.
4. Мультиплікаційне кіно. Принципи створення анімаційних фільмів.
5. Виникнення та розвиток найпопулярніших жанрів художнього кіно та мультиплікації (комедія, драма, трилер, бойовик, пригодницьке кіно тощо). Характеристика на вибір.

Важливі імена: Жорж Мельєс, Еміль Рейно, брати Люм'єри.

Фільмографія: «Поливальник, якого полили» братів Люм'єрів; «Шантаж» (1929), *реж.* Альфреа Хичкок, «Співак джазу» (1927), *реж.* Алан Кросленд.

Короткий зміст. За довжиною фільму склався поділ на короткометражні (менше 35 хв.), повнометражні (від 1 до 2 год.) та багатосерійні.

Короткометражні фільми зазвичай тривають від 10 до 20 хвилин, але не більше 40-50 хвилин.

Повнометражні фільми. Їх тривалість може варіюватися, але зазвичай вони тривають від 1 до 2 годин. Різні організації мають різні критерії для визначення повнометражного фільму, наприклад, Американська Академія кінематографічних мистецтв і наук визначає їх як фільми, що тривають 40 хвилин та більше.

Багатосерійні фільми – це фільми, які складаються з декількох частин або серій. Вони можуть мати різну тривалість, від коротких епізодів до повних годинних або навіть більш тривалих серій.

Ці категорії допомагають організувати фільми за їх тривалістю та структурою, що є корисним для кінематографістів, кінофестивалів та глядачів.

Види кіномистецтва досить різноманітні, і кожен з них має свої унікальні характеристики та стилі.

Художнє або ігрове кіно. Цей вид використовує виконавську майстерність для втілення творів кінодраматургії.

Документальне кіно засноване на зйомці реальних подій, цей вид кіно прагне відображати дійсність такою, якою вона є.

Мультиплікаційне (анімаційне) кіно використовує малюнки, фотографії чи об'ємні предмети для створення анімованих історій.

Наукове кіно об'єднує науково-популярне, науково-дослідне та техніко-пропагандистське кіно, спрямоване на освітні та просвітницькі цілі.

Кожен з цих видів має своє призначення та аудиторію, і разом вони формують багатий та різноманітний світ кіномистецтва. Кожен із цих видів має свою специфіку, свою місію, свої здобутки і свою історію.

Жанри в кіно значною мірою пов'язані з жанрами літературними (детектив, трагедія, мелодрама комедія, трагікомедія, фарс, фантастика історичний). Але є суто кінематографічні – геги, вестерн, фільм жахів (показує явища аномальні, надприродні, чудовиська, щоб викликати у глядача страх), трилер (аналогічний, але з додатком містичності), фільм катастроф (виник у США в 1970-ті роки – масштабне й технічно винахідливе зображення катастроф).

У кіно немає єдиного загальноприйнятого набору жанрів (як, наприклад, у живописі), за яким можна було б точно класифікувати всі кінофільми. Крім того, більшість художніх кінофільмів можна сміло віднести до більш ніж одного жанру. Тому говорити про нижчеподану систему жанрів художнього кіно можна лише з великою часткою умовності. Ця система скоріше була сформована самими глядачами на основі особистих вражень, чим кінознавцями в рамках наукових досліджень. Проте, ця система широко поширена й, у певній мірі, загальноприйнята.

Основні кіножанри:

Екшн – головний герой звичайно зіштовхується зі злом у найочевиднішому його прояві: злочин, корупція, тероризм, убивство, конкуренти. Не знаходячи іншого виходу, головний герой вирішує вдатися

до насильства. У результаті знищенню піддаються десятки, а іноді й сотні лиходіїв.

Вестерн – у класичних фільмах цього жанру дія відбувається на дикому Заході Америки в XIX столітті. Конфлікт звичайно розгортається між бандою злочинців, представниками влади й мисливцями за нагородою (англ. bounty hunter). Як і у звичайному екшн-фільмі, конфлікт вирішується насильством зі стріляниною. Вестерни просочені атмосферою волі й незалежності, характерної для заходу Сполучених Штатів.

Гангстерський фільм – дія фільмів цього піджанру найчастіше відбувається в США в 1930-і роки – під час розквіту гангстерських угруповань. «Розбирання» між гангстерами і є основою сюжету таких фільмів.

Кіно бойових мистецтв – фільми цього піджанру сюжетно мало відрізняються від звичайних фільмів жанру екшн. Але в протистоянні персонажів карате-фільмів ставка робиться не на застосування вогнепальної зброї, а на рукопашні сутички із застосуванням прийомів східних бойових мистецтв, наприклад, карате.

Пригодницький фільм – на відміну від екшену, у пригодницьких фільмах акцент зміщений із грубого насильства на кмітливість персонажів, уміння перехитрити, обдурити лиходія. У пригодницьких фільмах герой повинен оригінально виплутатися зі складних ситуацій. «Хепі енд» також дуже ймовірний.

Детективний фільм – жанр, здобутки якого незмінно містять ілюстрації злочинних діянь. З цих діянь випливають розслідування й пошук та обвинувачення винних. Впродовж картини у глядача, як правило, виникає бажання провести власне розслідування й висунути власну версію злочину.

Фільм-драма – специфіку жанру становлять сюжетність, конфліктність дії, достаток діалогів і монологів. Драми зображують в основному приватне життя людини і його гострий конфлікт із суспільством. При цьому акцент часто робиться на загальнолюдських протиріччях, втілених у поведінці і вчинках конкретних героїв фільму.

Трагедія – напевно театральну трагедію не слід розглядати як окремих випадок драми, але в кінематографі це в принципі вірно. Основу трагедії також становить зіткнення особистості зі світом, суспільством, долею, вираження в боротьбі сильних характерів і страстей. Але, на відміну від звичайної драми, трагічна колізія звичайно завершується загибеллю головного героя.

Камершпіле – різновид драми, що склався у німецькому театрі, мистецтві й кіно на початку 1920-х, характерними ознаками якого є психологізм на межі з натуралізмом, намагання розкрити внутрішню

сутність зазвичай нечисленних персонажів – представників середнього бюргерства і чиновництва, соціальний песимізм.

Історичний фільм – фільми цього жанру реконструюють історичні події, що реально відбувалися.

Військовий фільм – назва говорить саме за себе, це фільми про війну.

Кінокомедія – до цього жанру відносяться фільми, які ставлять за мету розсмішити глядача, викликати посмішку, поліпшити настрої.

Пародія – вид комедії, що базується на пародіюванні чого-небудь (наприклад, на пародіюванні інших фільмів).

Мелодрама – добутки цього жанру розкривають духовний і почуттєвий світ героїв в особливо яскравих емоційних ситуаціях, часто на основі контрастів: добро і зло, любов і ненависть тощо.

Любовна історія – у таких фільмах найчастіше описується гарна й глибока любов, що не розуміють навколишні і якій перешкоджають складні обставини.

Сімейний фільм – дитячі фільми й фільми, призначені для перегляду всією родиною. Фільми цього жанру найчастіше позбавлені насильства, мають безліч елементів мелодрами й комедії з немудрим гумором.

Музичний фільм – мюзикл або оперета, перенесена з театральних підмостків на кіноекран. Багато пісень, танців, гарні костюми й декорації. Обов'язково присутні елементи мелодрами й часто «хепі енд». Насильство якщо і є, то в самій необразливій формі.

Трилер (від англ. thrill – трепет) – так називають фільми, що прагнуть створити у глядача відчуття напруженого переживання, хвилювання. Жанр не має чітких меж. Часто до трилерів відносять детективно-пригодницькі фільми, акцент у які зміщений на підготовку до якогось унікального злочину. До трилерів також часто відносять фільми жахів.

Містичний трилер – фільм на грані трилера й фільму жахів. Сюжет побудований на зіткненні героїв з яким-небудь незрозумілим, містичним явищем. Часто мова йде про окультизм, чаклунство, пришестві антихриста.

Катастрофа – фільм, герої якого потрапили в катастрофу і намагаються врятуватися. Мова може йти як про природну катастрофу (смерч, землетрус, виверження вулкану тощо) або техногенну катастрофу (катастрофа літака, наприклад).

Фільм жахів – до цього жанру відносять фільми, які покликають налякати глядача, вселити почуття тривоги й страху, створити напружену атмосферу жаху або болісного очікування чого-небудь жахливого (саспенс). Сюжет фільмів жахів часто побудований на появі серійного вби-

вці в якому-небудь спокійному, що не викликає страх, місці. Ще одна улюблена тема – поява в мирній обстановці кровожерливого монстра (генетичного мутанта, інопланетянина, зомбі й т.п.). У фільмах часто присутні шокуючі кадри знівечених людських тіл.

Фантастичний фільм – жанр кінематографа, головною ідейно-естетичною установкою якого є диктат уяви над реальністю. Дія фільмів цього жанру відбувається в майбутньому, минулому або в «паралельному світі». Події фільму найчастіше навмисно протиставляються повсякденній дійсності й звичним поданням про правдоподібність.

Фентезі – піджанр, заснований на особливому «казковому» художньому світі. Цей світ нагадує середньовіччя, але населений міфічними істотами, наповнений магією і чаклунством, і має власну розвинену міфологію.

Фантасмагорія – фільм про щось зовсім нереальне, зображує вигадливі бачення, маревні фантазії. Цей жанр трохи перегукується з абстракціонізмом у живописі.

Військово наукова фантастика – сюжет фільмів цього жанру розгортається в далекому майбутньому, у космосі або на космічних станціях та пов'язаний з різноманітними військовими конфліктами.

Кіберпанк – піджанр, що фокусується на комп'ютерах, високих технологіях і проблемах, що виникають у суспільстві у зв'язку з неправильним застосуванням надбань прогресу. Основою сюжету часто є боротьба хакерів з могутніми транснаціональними корпораціями.

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Створіть класифікацію різних жанрів кіно, включаючи описи та приклади фільмів для кожного жанру. Створіть таблиць й запишіть її.

Завдання 2. Зробіть презентацію про історію розвитку одного з жанрів кіно, такого як мюзикл або фільм жахів.

Завдання 3. Проведіть аналіз популярного фільму, визначаючи його жанр та обговорюючи, як цей жанр впливає на сприйняття фільму.

Завдання 4. Створіть презентацію про вплив культурних особливостей на формування національних жанрів кіно.

Завдання 5. Проведіть опитування серед друзів або в соціальних мережах, щоб дізнатися, які жанри є найпопулярнішими та чому.

Завдання 6. Напишіть рецензію на фільм, звертаючи увагу на жанрові особливості та їх вплив на сюжет та персонажів.

Завдання 7. Розробіть інтерактивну гру або квест, де учасники повинні вгадувати жанри фільмів за короткими описами або кадрами.

Завдання 8. Створіть сценарій фільму (мультфільму), визначивши головну проблему, вид, жанр, охарактеризувавши головного героя.

Завдання 9. Охарактеризуйте найвизначніший фільм (на вашу думку) певного жанру чи мультиплікації за всю історію кіно. Поясніть, чому саме цей фільм ви обрали.

Завдання 10. Написати есе «Місія кіно в сучасній культурі України».

Завдання 11. Зробіть характеристику улюбленого фільму за таким планом. Напишіть рецензію та зробіть презентацію.

1. Аналіз сюжету:
  - ✓ розгляньте сценарій фільму або літературний твір на якому він заснований;
  - ✓ проаналізуйте передісторію.
2. Аналіз акторської гри:
  - ✓ визначте, чи була акторська гра представлена на належному рівні.
3. Аналіз художніх елементів:
  - ✓ вивчіть художнє оформлення, декорації і місце дії;
  - ✓ оцініть костюми і реквізит;
  - ✓ розгляньте, наскільки добре музика вписується в фільм.
4. Аналіз техніки зйомок:
  - ✓ проаналізуйте методи зйомки;
  - ✓ вивчіть темп і структуру.
5. Складіть рецензію:
  - ✓ почніть з передмови;
  - ✓ включіть в резюме невеликий, але змістовний короткий опис сюжету;
  - ✓ обговоріть різні частини, описані вище;
  - ✓ постарайтеся зв'язати ваш висновок із введенням.

Приклад розширеного плану та орієнтованої рецензії на фільм наведено в додатку 3 та 4.

Запитання для самоконтролю

1. Назвіть характерні ознаки художнього кіно. Наведіть приклади жанрів художнього кіно.
2. Назвіть характерні ознаки науково-популярного кіно.
3. Назвіть характерні ознаки анімаційного кіно.
4. Проаналізуйте специфічні засоби художньої виразності ігрового кіно.
5. Які короткометражні фільми варто подивитися?
6. Чому багатосерійні фільми стають все популярнішими?
7. Що робить повнометражний фільм успішним на касових зборах?
8. Які основні види кіно існують?
9. Які характеристики має жанр екшн?
10. Чим відрізняється комедія від інших жанрів?
11. Які особливості має романтичне кіно?
12. Які жанри кіно найбільш популярні сьогодні?
13. Як жанр впливає на сприйняття фільму глядачем?
14. Які нові жанри з'явилися в останні роки?
15. Як розвиваються жанри кіно в різних культурах?
16. Які жанри кіно вважаються класичними?
17. Які жанри кіно найбільше впливають на суспільство?

Список рекомендованої літератури

1. Безклубенко С. Д. Відеологія : основи теорії екраних мистецтв. Київ : Альтерпрес, 2004. 327 с.
2. Брюховецька Л. І. Кіномистецтво : навч. посіб. Київ: Логос, 2011. 390 с.
3. Бурій А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: Навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010р. 189с +140 с.
4. Коппола Ф. Ф. Живе кіно та техніка його виробництва / пер. з англ. О. Тільна. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2021. 208 с.
5. Український енциклопедичний кінословник. Основні терміни та поняття / уклад. С. Д. Безклубенко, О. Г. Рутковський. Вінниця : КНУКІМ, 2006. Т. 1. 500 с.

Відеоматеріали, що рекомендуються для перегляду

1. Жанри кіно. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hEvUXqX18nU>.
2. Згадати все. Історія української анімації. Частина 1. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5TyzErIq67k>.
3. Згадати все. Історія української анімації. Частина 2. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=urmOn8lcw9w>.

4. Згадати все. Острів скарбів. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=62hDu4rDzA0>.
5. Історія виникнення мультиплікації. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=LSAnx0Utpmk>.
6. Історія кінематографу. Види кіно. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=9ZEEXCjIPs>.

СЕМІНАР 2.

ПРИБУТТЯ ПОЇЗДА – НАЙВАЖЛИВІШЕ З МИСТЕЦТВ

ПЛАН

1. Брати Люм'єри – творці кінематографу.
2. Народження кіно. Прибуття поїзда – найважливіше з мистецтв.
3. Українець, що випередив братів Люм'єрів. Йосип Тимченко: винахідник і забутий піонер кінематографу.

Важливі імена: брати Люм'єри, Йосип Тимченко.

Фільмографія: «Вихід робітників з фабрики» / «La sortie de l'usine Lumière à Lyon», «Прибуття поїзду на вокзал Сент Люс» / «Arrival of a Train at La Ciotat», «Поливальник, якого полили» / «Le jardinier», «Сніданок дитини» та інші братів Люм'єрів.

«Вершник» та «Метальник списа» Йосипа Тимченка.

Короткий зміст. Перша публічна демонстрація була дана в Парижі ще в березні 1895 р., але днем народження кіно вважається інша дата – 28 грудня 1895 р., коли відбувся перший комерційний кіносеанс (це сталося в підвалі «Гран Кафе» на бульварі Капуцинів).

28 грудня 1895 року в паризькому «Гран-кафе» Люм'єри провели перший у світі платний кіносеанс, на якому трьом десяткам глядачів показали десять стрічок, знятих з допомогою власного винаходу, що суміщав функції камери та проєктора і названого «кінематограф». Їх

винахід відразу став популярним і за наступні пару років Огюст і Луї Люм'єри зняли майже півтори тисячі короткометражних фільмів, але зрештою відмовились від кіновиробництва, не в змозі конкурувати з художньо професійнішими кінематографістами, що з'явилися у Франції та Європі.

Збереглася афіша цього історичного заходу. На ній можна побачити: публіка була ознайомлена з декількома легендарними стрічками, серед яких і «Вихід робітників із фабрики» (La Sortie de l'usine Lumière à Lyon) – «дійсний» перший фільм в історії, «Сніданок немовляти» (Repas de bébé) – фільм із однорічною донькою Огюста в головній ролі), «Политий поливальник» (L'Arroseur arrosé) – перший ігровий фільм, перша комедія. І що би не стверджував у своїх мемуарах відвідувач того кіносеансу месьє Жорж Мельєс, ніякого «Прибуття поїзда на вокзал Ла-Сьота» у програмі немає.

У своїх сеансах Люм'єри демонстрували кілька коротких (всього 50 сек.) роликів, першим з яких був «Вихід робітників з фабрики». Проте найбільш популярним з цих роликів став ролик під назвою «Прибуття поїзда». Поїзд на екрані як би насувався на зал, що виглядало дуже реалістично і справляло сильне враження на глядачів.

Дехто помилково вважає, що першим фільмом братів Люм'єр стала картина про прибуття потягу, але насправді перша їхня стрічка, яку побачили глядачі, називалася «Вихід робітників з фабрики» (1895).

У результаті, визнаними винахідниками кінематографа стали французи, брати Луї і Огюст Люм'єри. Апаратура Люм'єрів виявилася дуже зручною, з її допомогою можна було легко знімати і демонструвати фільми на великому екрані, що і зумовило успіх їхнього винаходу. «Кінематограф» (або «сінематограф») – саме так називалося пристрій Люм'єрів.

Увесь світ знає, що брати Люм'єри – винахідники кінематографа. Їхніх заслуг ми не будемо применшувати, втім українці повинні знати ще одне ім'я – Йосип Тимченко, першовідкривач кіно, який зробив це раніше від відомих французів.

В Одесі, у готелі «Франція» в листопаді 1893 року, на розі вулиць Дерibasівської та Колодязного провулку відбувається безпрецедентна подія. Виходець із Харківщини проводить публічну демонстрацію двох фільмів, знятих кінескопом на іподромі: «Вершник» та «Метальник списа».

У ті часи навіть самого слова «кіно» не існувало, тож місцева газета «Одеський листок» захоплено писала про відкриття художньої виставки «живих фотографій», які приводить у дію електрична машина. Цією машиною якраз і був перший кінескоп, або ж «кінетоскоп», як його називав сам Тимченко. Перших глядачів дивувало дві речі. Перша,

наскільки геніально простим був пристрій, а друге, що Тимченко не мав жодної спеціальної освіти. Син селянина кріпака навчався лише в механічних майстернях Харківського університету.

На жаль, історія з кінескопом так нічим і не закінчилася. Винахіднику подякували, втім апарат не запатентували. Зараз він і досі зберігається в комірках Політехнічного музею у Москві.

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Створіть презентацію про винаходи, які передували створенню кіно, такі як зоотроп, фенакістископ та інші.

Завдання 2. Створіть таймлайн основних подій, які сприяли виникненню кіно.

Завдання 3. Напишіть есе про вплив фотографії на розвиток кінематографа, дослідивши виникнення фотографії та такі важливі імена: Луї Дагер, Джорж Істмен. Який їхній внесок у розвиток фотографії?

Завдання 4. Проведіть дослідження про братів Люм'єрів, життя та творчість, а також їхній перший кінопоказ.

Завдання 5. Перегляньте перші фільми братів Люм'єрів: «Вихід робітників з фабрики» / «La sortie de l'usine Lumière à Lyon», «Прибуття поїзду на вокзал Сент Люс» / «Arrival of a Train at La Ciotat», «Поливальник, якого полили» / «Le jardinier», «Сніданок дитини» та інші братів Люм'єрів.

Зробіть аналіз перших кінофільмів, зосередившись на їхній тематиці, стилі та техніці.

Завдання 6. Подивіться онлайн-ресурси, на яких представлені старі фільми, перегляньте та проаналізуйте старі кінофільми. Оберіть 4 фільми та організуйте кінопоказ історичних фільмів для своїх одногрупників. Прокоментуйте, чому саме ці фільми ви обрали.

Завдання 7. Підготуйте питання для інтерв'ю з кіноісториком або викладачем кіномистецтва, щоб дізнатися більше про історію кіно.

Завдання 8. Створіть власний короткий фільм, використовуючи базові техніки монтажу, які були винайдені на зорі кінематографа.

Питання для самоконтролю

1. Які технічні інновації брати Люм'єр внесли у свій кінематограф?
2. Як відрізнявся кінематограф Люм'єрів від кінетоскопа Едісона?
3. Які фільми були показані під час першого кінопоказу братів Люм'єр?
4. Чому перший публічний кінопоказ вважається історичною подією?
5. Які були реакції глядачів на перший кінопоказ?
6. Як перший кінопоказ вплинув на подальший розвиток кіно?
7. Які особливості кінематографа дозволили йому стати популярним?
8. Які виклики стояли перед братами Люм'єр під час створення кінематографа?
9. Як брати Люм'єри використовували свої знання у фотографії для створення кіно?
10. Яким чином перший кінопоказ змінив сприйняття розваг та мистецтва?
11. Чому винахід камери для них був менш важливим, ніж інший аспект їхньої роботи?
12. Що зробило цей момент так значущим у світовому контексті?
13. Чому українець Йосип Тимченко не став винахідником кіно?

Список рекомендованої літератури

1. Брюховецька Лариса. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос, 2011. 391 с.
2. Бурий А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: Навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010р. 189с +140с.
3. Запорожець Семен. Йосип Тимченко: винахідник і забутий піонер кінематографа. DOJO. Сайт українського успіху. URL: <https://dojo.ua/josyp-tymchenko-vynakhidnyk-i-zabutyj-pioner-kinematohrafa/>.
4. Лук'янюк Володимир. Народження кінематографу. «Цей день в історії», 27 грудня 2014. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/1228N/>.
5. Малишенко Алекс. Найстрашніший кіносеанс в історії: «Прибуття потягу на вокзал Ла Сьота». Moviegram. URL: <https://moviegram.com.ua/pributtya-potyagu/>
6. Маловідомий факт: Українець винайшов кіно раніше, ніж

брати Люм'єри. «СОМА». URL: <https://coma.in.ua/27202>.

7. Никоненко В. «Прибуття поїзда на вокзал Ла-Сьота»: Історія найзнаменитішого фільму Люм'єрів. Moviegram. URL: <https://moviegram.com.ua/larrivee-dun-train-en-gare-de-la-ciotat/>.

8. Погребняк Г. П. Кіно, телебачення та радіо в сценічному мистецтві : підручник. Київ, НАКККіМ, 2017. 392 с

9. Українець, що випередив братів Люм'єрів. Інформаційний ресурс. Українська соціальна медіа-група. URL: <https://usmg.com.ua/ukrainets-shcho-vyperedyv-brativ-lium%CA%BCier/>.

Відеоматеріали, що рекомендуються для перегляду

1. Гордість України. Українець випередив відомих французів у винайденні кіно. URL: https://www.youtube.com/watch?v=9QvaKkna0_U.

2. Українець першим винайшов кіно – Йосип Тимченко. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4jo52r3CchI>.

Фільми, що рекомендуються для перегляду

1. Брати Люм'єри «Вихід робітників з фабрики» / «La sortie de l'usine Lumière à Lyon». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7tTH8vjev6k>.

2. Брати Люм'єри «Прибуття поїзда на вокзал Ла-Сьота» / «Arrival of a Train at La Ciotat». URL: https://www.youtube.com/watch?v=grQOksH_6VI

3. Брати Люм'єри «Поливальник, якого полили» / «Le jardinier». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mifEph4fShI>.

СЕМІНАР 3.

ЛЕГЕНДА НІМОГО КІНО: ЧАРЛІ ЧАПЛІН

Мета заняття: закріплення знань про видатних постатей німого кіно, знайомство легендою німого кіно – Чарлі Чапліном; засвоєння навичок аналізування фільмів періоду німого кіно, аналізування фільму Чарлі Чапліна «Великий диктатор».

Ключові поняття: німе кіно, «образ Волоцюги», сатира, диктатура.

ПЛАН

1. Розвиток німого кіно.
2. Легенда німого кіно: Чарлі Чаплін. Життя та кар'єра легендарного актора.
3. Образ Волоцюги.
4. «Великий диктатор» – сатира на нацизм і диктатуру.
5. Фільми Чапліна, що назавжди увійшли в історію кінематографа.

Важливі імена: Чарлі Чаплін, Олександр Довженко.

Фільмографія: «Великий диктатор» (1940), «Облігація» (1918)
реж. Чарлі Чаплін.

Короткий зміст. Німі фільми після появи звукового кінематографа, а, тим більше, сьогодні, коли ми спостерігаємо регулярний вихід все більш захопливих кіноатракціонів, стали чимось на зразок музейних експонатів, до яких нечасто звертаються глядачі. Однак, це величезне упущення для всіх, хто цікавиться історією кіно і бажає простежити технічну і стилістичну еволюцію створення фільмів. Серед німих шедеврів є зразки експресіонізму, поетичного кіно і масштабних історичних епопей.

Уявіть, що перебуваєте в темному прокуреному залі, навколо вас люди в дивному одязі – в капелюхах, костюмах, довгих спідницях, ви чуєте звуки надривно веселого або навпаки моторошного піаніно, і дивитесь на приваблиючий передчуттям невідомих пригод екран.

Найкращі німі фільми:

- «Подорож на Місяць» (1902), реж. Жорж Мельєс
- «Вампіри» (1915), реж. Луї Фейад
- «Народження Нації» (1915), реж. Девід Гріффіт
- «Голем» (1920), реж. Карл Бьозе, Пауль Вегенер
- «Зламани пагони» (1919), реж. Девід Гріффіт

«Кабінет доктора Калігарі» (1920), реж. Роберт Віне
«Доктор Мабузе, гравець» (1922), реж. Фріц Ланг
«Носферату, симфонія жаху» (1921), реж. Фрідріх Мурнау
«Антракт» (1924), реж. Рене Клер
«Нібелунги» (1924), реж. Фріц Ланг
«Золота лихоманка» (1925), Чарлі Чаплін
«Метрополіс» (1927), реж. Фріц Ланг
«Наполеон» (1927), реж. Абель Ганс
«Страсті Жанни д'Арк» (1928), реж. Карл Теодор Дреєр
«Андалузський пес» (1928), реж. Луїс Бунуель
«Людина з кіноапаратом» (1929), реж. Дзига Вертов
«Земля» (1930), реж. Олександр Довженко
«Вогні великого міста» (1931), реж. Чарлі Чаплін

Чарлі Чаплін – легендарний англійський та американський кіноактор і кінорежисер першої половини ХХ століття. Визнаний одним із найкращих коміків в історії світового кіно, тричі нагороджений премією «Оскар». Він грав ролі, писав сценарії, продюсував власні фільми. Чаплін був одним із класиків ери німого кіно. За свою кар'єру, яка тривала понад 65 років, він пройшов шлях від вікторіанських сцен британських мюзик-холів до Голлівуду – центру світового кіномистецтва.

Чарльз Спенсер Чаплін народився 16 квітня 1889 року в Лондоні в родині акторів. У 5 років вперше вийшов на сцену, замінивши в одному з мюзиклів свою маму, яка не могла виступити через проблеми з голосом. Маленький Чарлі майже постійно жив за лаштунками мюзик-холу, зрідка відвідував школу, тому й навчився читати лише в 16 років. Також хлопчик був змушений підпрацьовувати продавцем газет, помічником лікаря, у друкарні.

В історію кінематографа увійшов як англійський та американський актор, сценарист, композитор, кінорежисер, продюсер і монтажер, універсальний митець кінематографа, творець одного з найзнаменитіших образів світового кіно – Волоцюги Чарлі: в циліндрі, з тростинкою і в черевиках з подовженим носом.

Знявся більше ніж у 70 короткометражних і 14 повнометражних фільмах. Володар трьох почесних «Оскарів», зокрема, за «безцінний внесок у кінематограф, завдяки якому кіно стало мистецтвом». У 1975-му був посвячений у лицарі королевою Єлизаветою II.

Чаплін почав свою кар'єру в лондонському м'юзик-холі. Вперше він вийшов на сцену у 5 років, замінивши хвору матір. Через 2 роки мати хлопчика потрапила в психіатричну клініку. Через це Чапліна і його брата Сідні до себе забрав батько, у якого на той час вже була

інша сім'я. Батько Чарлі Чапліна був співаком, як і його мати. Він виступав в м'юзик-холах. Чоловік помер, коли Чапліну було лише 12 років, тому він та його брат вчилися у школі для сиріт та бідних дітей. Через те, що Чапліну в юності постійно доводилося заробляти собі на життя, часто змінюючи роботу, він майже не ходив до школи. Зважаючи на це, до 14 років майбутній геній практично не вмів писати та читати. Коли хлопець у цьому віці отримав свою першу роль в театрі, то дуже боявся, що його попросять прочитати репліки вголос.

Незабаром майбутньому актору сподобалося грати на скрипці. З 16 років він брав уроки музики в театрального диригента та його колег. Згодом Чаплін почав писати музичні твори до своїх фільмів і навіть отримував за них нагороди. Майже всі зовнішні деталі для свого образу, а саме паличку, казанок, величезні черевики та вуса, він запозичив в інших відомих на той час акторів. Актор поєднав деталі, а потім вдосконалив образ й це дало свій результат.

Чому Чаплін не отримав громадянство США? Попри те, що Чаплін майже половину свого життя прожив в Сполучених Штатах Америки, громадянства він так і не отримав. У 1953 році йому заборонили там жити через антиамериканську пропаганду.

Невдовзі його депортували з країни. Тоді комік продав усе майно та переїхав з родиною до Швейцарії, де й прожив решту свого життя. Помер 25 грудня 1977 року у віці 88 років, похований у Швейцарії.

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Створіть презентацію про життя та творчість Чарлі Чапліна, включаючи його дитинство, творчість, особисте життя та вплив на розвиток кіно.

Завдання 2. Напишіть аналітичний огляд одного з його фільмів, зосередившись на використанні комедійних елементів та соціальних коментарях.

Завдання 3. Проведіть дослідження про еволюцію кінематографічного стилю Чапліна від німого кіно до звукових фільмів.

Завдання 4. Зберіть фільми німого кіно, зробіть короткий кінопоказ з коротким аналізом і обговоренням.

Завдання 5. Створіть есе про символіку та метафори у фільмах Чарлі Чапліна.

Завдання 6. Розробіть мультимедійний проєкт про вплив Чапліна на сучасне кіно.

Завдання 7. Проведіть майстер-клас з акторської майстерності, навчаючи створювати комічні образи на зразок Чапліна.

Завдання 8. Дебати на тему «Чаплін: комедіант чи соціальний критик?» Підготуйте питання та аргументи до проведення дебатів заделегідь.

Завдання 9. Послухайте промову Чапліна у фільмі «Великий диктатор» та випишіть основні цитати. Проаналізуйте їх, зачитайте і прокоментуйте їх.

Завдання 10. Посухайте промову Володимира Зеленського на відкритті Канського кінофестивалю. Чому використано порівняння з фільмом «Великий диктатор». Які цитати використано в промові.

Питання для самоконтролю

1. Чим запам'ятовувався Девід Гріффіт в кінематографі?
2. Як Чарлі Чаплін став відомим на весь світ?
3. Які основні теми та мотиви пронизують фільми Чапліна?
4. Як Чаплін використовував комедію для коментування соціальних проблем?
5. Яким чином Чаплін зміг адаптуватися до переходу від німого кіно до звукового?
6. Які інноваційні техніки використовував Чаплін у своїх фільмах?
7. Який образ створив собі Чаплін? Чим він особливий?
8. Як образ «Волоцюги» вплинув на створення кінематографічного персонажа?
9. Які фільми Чапліна мали найбільший вплив на розвиток кіномистецтва?
10. Які особисті життєві події Чапліна відбилися у його творчості?
11. Як Чаплін балансував між акторською грою та режисурою у своїх проєктах?
12. Які сучасні кінорежисери надихалися творчістю Чапліна?
13. Які виклики та критика стосувалися Чапліна протягом його кар'єри?
14. Які основні теми та повідомлення Чаплін передав у фільмі «Великий диктатор»?

15. Як Чаплін використовував гумор та сатиру для критики нацизму?

16. Які символічні елементи та алегорії присутні у фільмі?

17. Яким чином Чаплін зіставляє образи диктатора Аденоїда Хінкеля та єврейського циркульника?

18. Як фільм «Великий диктатор» відображає політичний та соціальний контекст свого часу?

19. Які кінематографічні та режисерські прийоми Чаплін використовував у фільмі?

20. Як фільм був сприйнятий публікою та критиками у час свого виходу?

21. Які виклики та ризики Чаплін зіткнувся при створенні «Великого диктатора»?

22. Як фільм вплинув на подальший розвиток кіномистецтва?

23. Чому «Великий диктатор» залишається актуальним і сьогодні?

Список рекомендованої літератури

1. Брюховецька Лариса. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос, 2011. 391 с.

2. Бордмен А. Ілюстрована історія кіно. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 112 с.

3. Бурий А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: Навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010р. 189с +140с.

4. Капралова Анастасія. 20 найкращих німих фільмів. Пломінь. URL: <https://plomin.club/silent-movie/>.

5. Комік проти фюрера: 80 років «Великому диктатору» Чарлі Чапліна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54554693>

Відеоматеріали, що рекомендуються для перегляду

1. Сміх проти ненависті – зіркова історія Чарлі Чапліна. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_hdYxQ9I2Rk.

2. Одна історія. Як 5-річний Чарлі Чаплін завоював славу до кінця життя. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LAXPpUC73h0>.

3. Від притулку для волоцюг до Голлівуду – Правила життя Чарлі Чапліна. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sk9XRd4poLo>.

4. Велика промова Чарлі Чапліна в сатиричному фільмі «Великий диктатор», 1940 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rJ4IDW89j4>.

Фільми, що рекомендуються для перегляду

1. «Великий диктатор» Чарлі Чаплін. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=87yFCtBCLM0&t=3184s>.

2. Мейбл за кермом (Charles Chaplin). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7gzXCalXyJM>.

СЕМІНАР 4.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ АНІМАЦІЇ

Мета заняття: знайомство розвитком світової та української анімації як виду кіномистецтва; засвоєння відмінностей між анімацією та іншими видами кіно; формування навичок аналізу анімаційних фільмів

Ключові поняття: анімація, мультиплікація, комп'ютерна анімація, 3D-анімація

ПЛАН

1. Мистецтво змушувати малюнки рухатися. Перші анімаційні фільми.
2. Види анімації.
3. Золотий вік американської анімації.
4. Українець, що працював в Діснея: цікаві факти про Біла Титлу.
5. Розвиток української анімації.
6. Найкасовіші сучасні анімаційні фільми.

Важливі імена: Волт Дісней, Біл Титла.

Фільмографія: «Білосніжка і сім гномів» (1937), *реж.* Волт Дісней.

Короткий зміст. Традиційна анімація. Традиційну анімацію також називають ручною анімацією, класичною анімацією чи cel-анімацією. Вона полягала в покадровому промальовуванні всіх персонажів та тла (фону), на якому вони розміщені.

Аніматори малювали на «2s», тобто створювали один малюнок на кожні два кадри. Ці малюнки були зроблені на аркушах прозорого паперу, а потім сфотографовані на анімаційну камеру. Після цього готові фотографії використовувалися для створення руху у двовірному просторі, анімованого з частотою 12 кадрів на секунду (fps). Іноді їх анімували з частотою 24 кадри в секунду для більш плавних рухів та прискорення дії.

Анімація зі зупинкою руху. Анімація зі зупинкою руху анімація схожа на традиційну анімацію, оскільки також поєднує серію зображень, що документують легкі рухи. Однак у анімації зі зупинкою руху використовуються фотографії реальних об'єктів, а чи не малюнки. Художники фотографують реальні об'єкти та сцени. Після кожного об'єкта, який вони переміщують у створеній ними сцені, вони роблять

знімок, перш ніж зробити наступний рух або наступні рухи. Вони продовжують цей процес доти, доки не отримають фото для кожного кадру, який вони хочуть використовувати для своєї анімації.

Як і в традиційній 2D-анімації, коли всі кадри показуються в послідовності один за одним, об'єкти здаються такими, що рухаються самі по собі. Саме так створюється ілюзія руху у анімації зі зупинкою руху.

До появи комп'ютерів анімація зі зупинкою руху була єдиним видом анімації, який використовувався для створення візуальних спецефектів у кінематографії.

Унікальність анімації зі зупинкою руху полягає в тому, що вона дає аніматору можливість торкатися об'єктів, які він використовує, оскільки це реальні предмети та персонажі.

Серед видів анімації зі зупинкою руху можна назвати:

- пластилінова анімація (claymation);
- лялькова (маріонетки);
- фігурки з лего або інші іграшки;
- силуетна (силуети зроблені з картону);
- паперова анімація (мальовані вирізані з паперу фігури);
- пікселізація з використанням реальних людей та речей.

Створення анімації зі зупинкою руху є довготривалим процесом, оскільки потрібно готувати персонажів та сцену для кожного кадру.

Комп'ютерна анімація. З часу створення «Фантазмагорії», першого у світі анімаційного фільму, анімація пройшла довгий шлях. З розвитком комп'ютерної техніки у 20 столітті процес створення анімації змінився – художники отримали можливість малювати та анімувати, користуючись комп'ютером та спеціальними програмами. Нині більшість анімаційних фільмів створюється з допомогою комп'ютерів.

Комп'ютерна анімація стала популярною, як тільки цифрові комп'ютери набули популярності в 1970-х роках.

2D-анімація. При традиційній ручній анімації художникам-аніматорам доводилося малювати тих самих персонажів знову і знову. У комп'ютерній 2D-анімації цього не потрібно, оскільки аніматори можуть просто переміщати об'єкти та їх окремі частини, формуючи новий кадр після кожної зміни об'єкта. Окрім того, комп'ютер дає змогу розраховувати проміжні положення об'єкта – ця функція дозволяє заощадити багато часу, оскільки вам не потрібно перемальовувати персонаж знову і знову для кожного незначного руху.

3D-анімація. 3D-анімація, яку також називають CGI або просто комп'ютерною анімацією, на сьогодні використовується не тільки в мультфільмах, а й для створення спеціальних ефектів у художніх фільмах, у відеоіграх, рекламі, комп'ютерному проектуванні та в інших галузях.

Порівняно з 2D-анімацією, 3D-анімація дозволяє оперувати тривимірними об'єктами у програмі для 3D-модельовання.

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Проаналізуйте перший анімаційний фільм «Навколо кабіни» Еміля Рейно, відзначте ключові техніки та стилі, які використовувалися.

Завдання 2. Дослідіть різні види анімації (традиційна, комп'ютерна тощо) та створіть таблицю із характеристикою кожного виду. Зробіть презентацію про їх особливості та розвиток.

Завдання 3. Проведіть дослідження про використання анімації в інших галузях, таких як освіта, медицина або інженерія.

Завдання 4. Напишіть есе про вплив анімації на сучасну культуру та медіа.

Завдання 5. Організуйте презентацію-виставку анімаційних робіт, використовуючи роботи українських аніматорів.

Завдання 6. Дослідження історії Діснея. Вивчіть історію студії Діснея, починаючи з її заснування Уолтом Діснеєм та Роєм О. Діснеєм. Зосередьтеся на ключових моментах, таких як створення першого синхронізованого звукового мультфільму «Пароплавчик Віллі» та першого повнометражного анімаційного фільму «Білосніжка та сім гномів».

Завдання 7. Аналіз анімаційних технік. Вивчіть «12 основних принципів анімації», які були розроблені працівниками студії «Дісней» Оллі Джонстоном та Френком Томасом.

Завдання 8. Напишіть критичний огляд одного з класичних анімаційних фільмів Діснея, обговорюючи його внесок у розвиток анімації та його вплив на сучасні анімаційні фільми.

Завдання 9. Дослідження впливу студії «Дісней». Проаналізуйте, як студія вплинула на розвиток анімації в інших країнах та культурах. Ви можете порівняти анімаційні техніки та історії, які використовувалися в різних частинах світу.

Завдання 10. Подивіться відео «Згадати все. Історія української анімації. Частина 1 та 2». Зробіть коротку характеристику історії української анімації.

Питання для самоконтролю

1. Які історичні події та винаходи сприяли розвитку анімації?
2. Як змінилися техніки анімації з часом?
3. Які види анімації існують, і чим вони відрізняються?
4. Які тенденції в анімації спостерігаються в сучасному світі?
5. Які технології використовуються в анімації сьогодні?
6. Як впливає глобалізація на анімаційну індустрію?
7. Які новітні технології впливають на анімацію?
8. Як штучний інтелект використовується в анімації?
9. Які виклики та проблеми стоять перед аніматорами сьогодні?
10. Які перспективи розвитку має анімація в майбутньому?
11. Які історичні події вплинули на розвиток української анімації?
12. Які перші анімаційні фільми були створені в Україні?
13. Які відомі українські аніматори та який внесок вони зробили?
14. Які особливості української анімації порівняно з іншими країнами?
15. Які сучасні тенденції в українській анімації?
16. Які техніки та технології використовуються в українській анімації?
17. Які виклики та проблеми існують в українській анімаційній індустрії?
18. Які перспективи розвитку має українська анімація?
19. Які найвідоміші українські анімаційні фільми та серіали?
20. Як українська анімація відображає культурні та історичні особливості країни?

Список рекомендованої літератури

1. Бордмен А. Ілюстрована історія кіно. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 112 с.
2. Брюховецька Лариса. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос, 2011. 391 с.
3. Бурий А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: Навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010р. 189с +140с.
4. Громко Г. Коротка історія анімації. URL: <https://medium.com/@gr.gromko/коротка-історія-анімації-a1d2b1af53ec>

5. Коппола Ф. Ф. Живе кіно та техніка його виробництва / пер. з англ. О. Тільна. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2021. 208 с.

6. Мараєв Владлен. Білл Титла – Діснеївська легенда з України. Український інтерес. 25/10/2023. URL: <https://uain.press/blogs/1100102-1100102>.

7. Український енциклопедичний кінословник. Основні терміни та поняття / уклад. С. Д. Безклубенко, О. Г. Рутковський. Вінниця : КНУКІМ, 2006. Т. 1. 500 с.

Відеоматеріали, що рекомендуються для перегляду

1. Українці в Голівуді: Володимир Титла. Ukrainians in Hollywood: Bill Tytla. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=q0VhoLWoBtA&t=12s>.

2. Найкращі українські мультфільми усіх часів (відео). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27785033.html>.

Фільми, що рекомендуються для перегляду

«Квіти та дерева» 1932 року. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2PhcgYJqUdQ>.

3. Fantasmagorie (1908) First Cartoon Ever. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=swh448fLd1g&t=25s>.

4. Mickey Mouse Steamboat Wille. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hxf-UHuGobI&t=3s>.

5. «Білосніжка та семеро гномів» (1937 рік). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-S4RGRWEiQU>.

СЕМІНАР 5.

РОЗВИТОК КІНОМИСТЕЦТВА: КОРОТКИЙ ОГЛЯД ДЕЯКИХ КРАЇН

Мета заняття: вивчення розвитку кіномистецтва в різних країнах, знайомство з розвитком Голлівуду та особливостями його кіномистецтва.

Ключові поняття: Голлівуд, німецький експресіонізм, італійський неореалізм, французька «нова хвиля» тощо

ПЛАН

1. Виникнення та розвиток кіно США: Золотий вік Голлівуду.
2. Французька «нова хвиля»: зародження і характеристика.
3. Італійський неореалізм.
4. Виникнення та розвиток кіномистецтва в

Індії.

5. Розвиток кінематографу в Японії.
6. Характеристика кінематографа в різних країнах (характеристика на вибір).

Важливі імена: Альфред Хічкок, Лукіно Вісконті, Федеріко Фелліні, Акіра Курасава тощо.

Фільмографія: «Рим – відкрите місто»(1906-1977), *реж.* Роберто Росселліні;

«Земля тремтить» (1948), *реж.* Лукіно Вісконті;

«Викрадачі велосипедів» (1948) *реж.* Вікторіо де Сіка.

Короткий зміст. Кожна кіноіндустрія має свої унікальні традиції та історію, які впливають на її розвиток та міжнародне визнання. Кіно не лише розважає, але й відіграє важливу роль у формуванні культурної ідентичності та соціальних змін. Розвиток кіномистецтва в різних країнах світу є унікальним та різноманітним, відображаючи культурні особливості та історичні контексти кожної нації.

Голлівуд (США) вважається місцем народження сучасного комерційного кіно та центром світової кіноіндустрії, традиційно асоціюється з американською кіноіндустрією. Він відомий своїми кіностудіями та Алеєю Слави, де розташовані зірки з іменами видатних особистостей, які зробили значний внесок у розвиток кіно. Часто називають «фабрикою мрій» через його блискучий образ та історичне значення як центру кіностудій та кінозірок.

Кіно Європи включає широкий спектр стилів та жанрів, від британських костюмованих драм до французької нової хвилі.. Європейське кіно має багату та різноманітну історію, яка відображає культурне розмаїття континенту. Воно включає в себе різні кіношколи та стилі, такі як:

Німецький експресіонізм. Характеризується використанням символічних зображень та сильних емоційних ефектів.

Італійський неореалізм. Відомий своїм фокусом на повсякденне життя звичайних людей після Другої світової війни.

Французька «нова хвиля», яка революціонізувала кінематографію 1960-х років, пропонуючи нові методи розповіді та зйомки.

Догма 95 – данський рух, який прагнув до створення більш натуралістичного та автентичного кіно.

Європейське кіно часто спонсорується державою і відрізняється від голлівудського кіно своєю академічністю та глибиною. Європейські кінофестивалі, такі як Каннський, Венеційський та Берлінський, є важливими подіями, де демонструються найкращі європейські фільми та відзначаються досягнення кінематографістів. Європейська кіноакадемія також вручає нагороди, які часто називають європейським «Оскар», відзначаючи видатні фільми та таланти регіону.

Розвиток кінематографу в Японії має довгу та багату історію. У кінці 19 століття Японія познайомилася з “рухомими фотографіями”, а саме у 1896 році, а вже у 1899 році почала створювати власні фільми. У 1903 році в Токіо відкрився перший стаціонарний кінотеатр, а у 1908 році – перша кіностудія. 1930-ті роки – початок зйомок фільмів зі звуком, що стало новим етапом у розвитку японського кіно. 1950-ті роки – це “Золота доба” японського кіно, коли світову славу отримали фільми режисера Акіри Курасави, зокрема “Расемон”, який отримав «Золотого лева» на Венеційському кінофестивалі.

У 1980-тих та 1990-тих роках японське кіно переживало кризу через натиск телебачення та відео, а також конкуренцію з американськими фільмами. Зараз японське кіно продовжує розвиватися, з’являються нові таланти та оригінальні жанри, такі як унікальні японські жахи. Найближчі перспективи для японських фільмів на міжнародних ринках виглядають досить обнадійливо. Ось декілька ключових тенденцій:

Японські фільми, які виходять за межі традиційних жанрів, таких як аніме та історичні драми, здобувають популярність. Реалістичні драми та артхаусні фільми з високими рейтингами стають все більш затребуваними. Естетика японських фільмів, яка відображає багатомірну культурну спадщину країни, приваблює глядачів своєю глибиною та символізмом. Японські кінематографісти все частіше співпра-

цюють з міжнародними колегами, що дозволяє їм розширювати свою аудиторію та вплив.

Ці тенденції вказують на те, що японське кіно має всі шанси зміцнити свої позиції на світовому ринку та продовжити захоплювати глядачів своєю унікальністю та майстерністю. Це лише декілька віх, які відображають розвиток японського кінематографу. Для більш детального ознайомлення з історією японського кіно, рекомендую звернутися до спеціалізованих ресурсів та літератури.

Найбільший у світі виробник фільмів, відомий своїми кольоровими мюзиклами та драмами – це Боллівуд (Індія). Це неформальна назва кіноіндустрії індійського міста Мумбай, яка створює фільми мовою гінді. Назва є поєднанням слів “Бомбей” та “Голлівуд”, що є відомим центром кіноіндустрії у США. Боллівуд відомий своїми яскравими мюзиклами, драматичними сюжетами та танцювальними номерами, які часто є невід’ємною частиною фільмів. Щорічно на студіях Боллівуду випускається близько 200 фільмів, і хоча термін “Боллівуд” часто використовується для опису всього індійського кіно, насправді він стосується лише частини великої індійської кіноіндустрії, яка включає кінематографічні центри, що виробляють фільми на різних мовах. Боллівуд має кілька унікальних особливостей, які приваблюють глядачів з різних культур.

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Створіть порівняльну таблицю основних характеристик кіномистецтва різних країн, включаючи стилі, жанри, відомих режисерів та історичні етапи розвитку.

Завдання 2. Напишіть есе про вплив глобалізації на кіномистецтво конкретної країни.

Завдання 3. Проведіть дослідження про відомого режисера або кіностудію з певної країни та їх внесок у світове кіно.

Завдання 4. Створіть презентацію про історію кіномистецтва однієї з країн, з акцентом на ключові моменти та фільми.

Завдання 5. Організуйте кінофестиваль з коротким оглядом сюжетів фільмів однієї з країн, обговорюючи після перегляду національні особливості та вплив на глядачів, а також їхній вплив на розвиток кіномистецтва обраної країни.

Завдання 6. Створіть презентацію про розвиток певного жанру кіномистецтва різних країн.

Завдання 7. Перегляньте інтерв'ю з кінокритиками або кіноісториками про розвиток кіномистецтва в різних країнах. Підготуйте питання для проведення свого інтерв'ю.

Завдання 8. Розробіть маркетингову рекламу для іноземного фільму, який вперше виходить у вашій країні.

Завдання 9. Напишіть критичний огляд про сучасний фільм з іншої країни, аналізуючи його в контексті національного кіномистецтва.

Завдання 10. Створіть проєкт блогу або подкасту, присвячений вивченню кіномистецтва різних країн. Які теми для обговорення ви запропонуєте? Складіть короткий план своєї діяльності.

Запитання для самоконтролю

1. Які основні етапи розвитку кіномистецтва можна виділити в різних країнах?
2. Які національні особливості кіномистецтва існують у різних культурах?
3. Як голлівудське кіно вплинуло на світове кіномистецтво?
4. Чому Голлівуд вважається центром світової кіно індустрії?
5. Які ще країни мають розвинену кіноіндустрію?
6. Що таке «нова хвиля» та який її вплив на сучасне кіномистецтво?
7. Які країни входять до Європейської кіноакадемії?
8. Що таке неореалізм та який його вплив на сучасне кіномистецтво?
9. Чому державна підтримка є важливим для розвитку кіномистецтва?
10. Які нові напрями та стилі з'явилися в кіномистецтві останніми роками?
11. Які технологічні інновації найбільше вплинули на розвиток кіно?
12. Як розвиток кіно відображає соціальні та історичні зміни в суспільстві?
13. Які виклики та проблеми стоять перед кіномистецтвом у сучасному світі?

14. Які перспективи розвитку має кіномистецтво в глобальному контексті?

Список рекомендованої літератури

1. Барабаш К. Цивілізація на ім'я Голлівуд. URL: <https://tyzhden.ua/tsyvilizatsiia-na-im-ia-hollivud/>
2. Бордмен А. Ілюстрована історія кіно. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 112 с.
3. Брюховецька Л. І. Кіномистецтво : навч. посіб. Київ: Логос, 2011. 390 с.
4. Бурій А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: Навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010р. 189с +140с.
5. Вайда А. Кіно і решта світу. Київ : Етнос, 2001. 308 с.
6. Зубавіна І. Час і простір у кінематографі. К., 2007. 356 с.
7. Коппола Ф. Ф. Живе кіно та техніка його виробництва / пер. з англ. О. Тільна. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2021. 208 с.
8. Український енциклопедичний кінословник. Основні терміни та поняття / уклад. С. Д. Безклубенко, О. Г. Рутковський. Вінниця : КНУКІМ, 2006. Т. 1. 500 с.

СЕМІНАР 6. ПОЕТИЧНЕ КІНО

Мета заняття: знайомство з феноменом «поетичне кіно», особливостями фільмів поетичного кіно, зокрема фільмом «Тіні забутих предків» режисера Сергія Параджанова; формування навичок аналізу національних фільмів.

Ключові поняття: феномен «поетичне кіно», національні ідеї, етнографічний матеріал, національна ідентичність.

ПЛАН

1. «Я помщуся світу любов'ю»: Сергій Параджанов.
2. «Тіні забутих предків» український шедевр режисера Сергія Параджанова.
3. Національні особливості українського кінематографа: поетичне кіно
4. Стрічки поетичного кіно, які має побачити кожен (характеристика на вибір).

Важливі імена: Сергій Параджанов, Леонід Осика, Юрій Ілленко, Борис Івченко.

Фільмографія:

«Тіні забутих предків» (1964), *реж.* Сергія Параджанова;

«Криниця для спраглих» (1966), «Білий птах з чорною ознакою» (1971), *реж.* Юрій Ілленко;

«Камінний хрест» (1968), *реж.* Леонід Осика.

Короткий зміст. Українське поетичне кіно – мистецька течія в українському кіно середини 1960-х, що виникла з виходом «Тіней забутих предків» Сергія Параджанова. На відміну від офіційного радянського соцреалізму «українське поетичне кіно» ставило на передній план візуальну виразність і часто зверталось до прийомів сюрреалізму. Сюжети фільмів побудовані на історичному та етнографічному матеріалі, що піднімає питання української національної ідентичності.

Поетичне кіно почалося з «Тіней забутих предків». Потім були:

- ✓ «Криниця для спраглих» Юрія Ілленка, його ж «Вечір на Івана Купала», який називали «Тінями» без Параджанова;
- ✓ витримана у біблійній інтонації оповідь про трагедію емігрантів «Камінний хрест» (Леонід Осика за сценарієм І.Драча, 1968 р.); у 1971 р. – «Захар Беркут» за повістю І.Франка, теж Л.Осики, про героїчну боротьбу українських горян з монгольськими загарбниками;
- ✓ «Білий птах з чорною ознакою» Ю.Ілленка, зі спробою примирити радянську ідеологію з образною стилістикою Поетичного кіно.
- ✓ «Пропала грамота» Бориса Івченка, знову-таки з Іваном Миколайчуком у головній ролі. Він же зібрав для цього фільму народну музику і пісні тощо.

Досягнення поетичного кіно стали не тільки фактом історії кіномистецтва; воно помітно вплинуло на подальший розвиток суспільної свідомості. Зауважте, що творили Поетичне кіно видатні поети, літератори, композитори, художники, відомі українські інтелектуали, такі як Дмитро Павличко, Іван Драч, Іван Чендей, Василь Земляк, Мирослав Скорик, Георгій Якутович, Федір Манайло. І це був досі не бачений сплеск національної свідомості, високодуховне осмислення народних традицій.

Саме поняття з'явилося не одразу після виходу фільму «Тіні забутих предків», а лише після осмислення цього явища, певною мірою щоби уникнути визначень «патріотичне», «національне», «нове», підозрілих для тодішньої цензури.

Характерними рисами поетичного кіно є метафоричність, зображення місцевих подій у переносному значенні, при цьому маючи на думці загальнонаціональний масштаб. Підкреслено стисла мова персонажів дає змогу глядачеві акцентувати увагу на зображенні, створюючи візуальний символічний образ, переважно народного походження з використанням фольклорних та релігійних традицій.

Проте політика Радянського Союзу суперечила національним ідеям українського поетичного кіно. У роки «застою» воно було визнане архаїчним та відірваним від життя, а задля витіснення зайвого патріотизму почалося активне переслідування українських режисерів. Через ідеологічну цензуру заборонили до показу безліч українських кінострічок, серед яких варто згадати фільм Володимира Денисенка «Совість», також був заборонений фільм Юрія Ілленка «Вечір на Івана Купала» (1968), а «Білий птах з чорною ознакою» (1971) зазнав значної цензури. Актор Іван Миколайчук, який зіграв у ньому головну роль, як згадує його сестра, казав так: «Білий птах...» – то не птах, а лишень тулуб з нього лишився. А всі крила йому пообрубувано. Мали бути дві серії цього фільму і того нема, багато обрізали, лишили тільки політично вигідні сюжети». Сюрреалістична кінострічка «Криниця для спраглих» сценариста Івана Драча та режисера Юрія Ілленка також була заборонена. «Українське поетичне кіно» залишило по собі багато новаторських фільмів і спровокувало ідеологічну цензуру. Багато фільмів, які були заборонені в СРСР, побачили світ лише наприкінці 1980-х.

Мабуть, наявна кожна зі згаданих рис, але ними поетичне кіно не вичерпується. А вже згадані незабутні сценаристи, режисери і актори, талановито втіливши це у творах поетичного кіно, зробили безцінний внесок у подальший розвиток української культури, а отже національної свідомості, наблизивши нашу Незалежність.

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Вивчіть творчий шлях Параджанова, його внесок у розвиток кіно, а також його вплив на інших режисерів. Створіть хронологічну таблицю його життя та творчості.

Завдання 2. Виберіть один із фільмів Параджанова, наприклад, «Тіні забутих предків» або «Колір граната», і проведіть його детальний аналіз. Зверніть увагу на використання кольору, символіки та технік.

Завдання 3. Вивчіть символіку та метафори, які Параджанов використовує у фільмі, особливо зверніть увагу на зображення природи та гуцульських традицій.

Завдання 4. З'ясуйте історичний та культурний контекст, в якому було створено фільм «Тіні забутих предків».

Завдання 5. Подивіться відео «Де знімали фільм «Тіні забутих предків». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AJsiJNlqKo&t=5s>. Як Сергій Параджанов зобразив гуцульське життя. Проаналізуйте кінематографічні техніки, які використовувалися у фільмі «Тіні забутих предків», включаючи роботу оператора, монтаж, та використання музики Мирослава Скорика.

Завдання 6. Створіть власний проєкт сценарію фільму на зразок «Тіней забутих предків», зосередьтеся на візуальній мові та емоційному впливі.

Завдання 7. Напишіть критичний огляд фільму, обговорюючи його внесок в українське та світове кіно, а також його значення для кінематографічного мистецтва.

Завдання 8. Виберіть фільми, які відносять до напрямку «поетичного кіно», проаналізуйте їх за такими критеріями: режисерська робота, операторська майстерність, акторська гра, музичний супровід, костюми тощо. Створіть порівняльну таблицю фільмів.

Завдання 9. Напишіть критичне есе або огляд на фільми поетичного кіно, обговорюючи їхнє значення та вплив на кіномистецтво.

Завдання 10. Вивчіть історію поетичного кіно, його виникнення та розвиток, а також ідеологічну цензуру, з якою стикалися багато фільмів цього напрямку. Зробіть презентацію про історію створення одного із фільмів поетичного кіно на вибір.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості стилю Параджанова можна відзначити у його фільмах?

2. Які теми та символи є характерними для кінематографії Параджанова?
3. Які виклики та труднощі зазнавав Параджанов під час створення своїх фільмів?
4. Яким чином фільм «Тіні забутих предків» вплинув на українське кіно?
5. В чому феномен фільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова?
6. Що вам відомо про музику у фільмі «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова? Хто писав пісні до цього фільму?
7. Які невтлені сценарії Параджанова ви знаєте, і чому вони не були реалізовані?
8. Які фільми Параджанова ви вважаєте найбільш значущими, і чому?
9. Як Параджанов використовував кераміку, графіку та реквізит у своїх фільмах?
10. Які елементи «українського поетичного кіно» можна виявити у творчості Параджанова?
11. Яким чином Параджанов висловлював свої критичні погляди на радянську систему через свої фільми?
12. Що означає термін «поетичне кіно»? Коли він виник.
13. Які фільми належать до «поетичного кіно»? Назвіть основні фільми поетичного кіно.

Список рекомендованої літератури

1. 10 фактів про легендарний фільм «Тіні забутих предків». URL: https://espreso.tv/article/2015/09/04/10_faktiv_pro_legendarnyy_film_quotti_ni_zabutykh_predkivquot.
2. Брюховецька Лариса. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос, 2011. 391 с.
3. Брюховецька, Лариса. «Безробітний режисер зі світовим іменем» [Текст] / Брюховецька, Лариса // Літературна Україна. 2021. 30 січ. (№ 1-2). - С. 20-21. 9 січня - 97 років Сергію Параджанову. 3 прожитих 66 років двадцять один він жив у Києві на кіностудії ім. Довженка.
4. Бурий А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010 р. 189с +140с.
5. Історія українського кіно. Т. 2 : 1930–1945 / [голов. ред. Г. Скрипник]; НАН України ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 448 с.

6. Левицька Й. Повернення до коріння. Українське поетичне кіно. Київ : Видавництво «Задруга», 2011. 124 с.
7. Миславський В. Н. Історія українського кіно 1896–1930: факти і документи. Т. 1. Х. : вид-во «Дім Реклами», 2018. 680 с.
8. Нариси з історії кіномистецтва України / Академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва; ред.-упоряд. І. Зубавіна; голова ред. кол. В. Сидоренко. Київ: Інтертехнологія, 2006. 864 с.
9. Топачевський Андрій. URL: <http://knpu.gov.ua/highslide-ajax/node/3693>.
10. Топачевський Андрій. Для посередностей не знаходив доброго слова. Міфи і правда про генія українського поетичного кіно Сергія Параджанова. Україна молода. 26.04.2023. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3852/164/174885/>.
11. Тримбач С. В. Кіно, народжене Україною: ілюстрована історія. Альбом антології українського кіно. Київ : Саммит-Книга, 2016. 378 с.
12. Українське поетичне кіно: 4 стрічки, які має побачити кожен. URL: <https://vogue.ua/ru/article/culture/kino/ukrajinske-poetichne-kino-5-strichok-yaki-maye-pobachiti-kozhen-49271.html>.
13. Український енциклопедичний кінословник. Основні терміни та поняття / уклад. С. Д. Безклубенко, О. Г. Рутковський. Вінниця : КНУКІМ, 2006. Т. 1. 500 с.
14. Цалик Станіслав. Як прем'єра фільму «Тіні забутих предків» зламала життя режисеру Параджанову. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/blog-history-53977038>

Відеоматеріали, що рекомендуються для перегляду

1. Де знімали фільм «Тіні забутих предків». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AJsiIJNIqKo&t=5s>.
2. «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова – трейлер від KyivMusicFilm. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YUjYKxO-JRQ>.
3. «Тіні забутих предків» – перемога України! В чому їхня геніальність? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8Oo28M6ny6g>.

Фільми, що рекомендуються для перегляду

1. «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uFyN39VindI>.
2. «Білий птах з чорною ознакою» Юрія Іллєнка. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ayPQXvQJzm4&ab_channel.
3. «Камінний хрест» Леоніда Осики. https://www.youtube.com/watch?v=SJL62umgDe4&ab_channel=AudioSlovo.

СЕМІНАР 7.

УКРАЇНСЬКИЙ КІНЕМАТОГРАФ В ЧАС ВІЙНИ: СЬОГОДЕННЯ ТА МАЙБУТНЄ

Мета заняття: знайомство з українським кінематографом часу війни, особливостями документальних фільмів про війну; формування навичок аналізу українських фільмів про війну в Україні.

Ключові поняття: війна, національні ідеї, документалістика, національна ідентичність.

ПЛАН

1. Особливості розвитку сучасного українського кінематографа.
2. Документалістика в час війни: особливості та суперечності.
3. Тенденції розвитку українського кіно.
4. Значимі фільми та режисери доби незалежності (характеристика на вибір): «Снайпер. Білий ворон» (Маріан Бушан, 2022), «Маріуполь. Невтрачена надія» (Максим Літвінов, 2022), «20 днів у Маріуполі» (Мстислав Чернов, 2023) «Незавершений політ» (Микола Короткий, 2024) тощо.

Важливі імена: Ахтем Сеїтаблаєв, Мстислав Чернов, Маріан Бушан

Фільмографія:

«Кіборги», (2017), *реж.* Ахтем Сеїтаблаєв;

«Додому» (2019), *реж.* Наріман Алієв;

«Снайпер. Білий ворон» (2022), *реж.* Маріан Бушан;

«20 днів у Маріуполі» (2023), *реж.* Мстислав Чернов;

«Незавершений політ» (2024), *реж.* Микола Короткий.

Короткий зміст. За перші вісім місяців 2023 року картини українського виробництва зібрали 192 млн грн, що на 12 млн грн більше, ніж за весь найуспішніший з точки зору касових зборів вітчизняного кіно 2019 рік. Результат 2023 року сформований передусім вдалим прокатом анімаційної стрічки «Мавка. Лісова пісня», а також фільмом українського режисера Антоніо Лукіча «Люксембург. Люксембург». «Мавка» демонструвалися на великих екранах в час війни, а її збори сягнули 164 млн грн.

Українські фільми тепер займають значну частину ринку. За словами генеральної директорки Film.ua Group Вікторії Ярмошук, у 2022 році на них припадали 27% зборів, тоді як до війни цей показник коливався в межах 4-7%.

У простого глядача могло скластися враження, що український кінематограф наразі переживає новий етап розквіту. Але правда – у тому, що показані фільми зняті в 2019-2021 роках. Із початком повномасштабного російського вторгнення виробництво ігрового кіно в нашій країні практично зупинилося. Натомість почали активніше знімати документальні стрічки, які вже отримують нагороди на світових кінофестивалях.

Проте на заваді планам стала повномасштабна війна. Минулого року держава не запустила жодного проєкту виробництва ігрового кіно. А в разі зупинки цього процесу запустити його в майбутньому може бути дуже складно. Під час війни не знімається ігрове кіно, яке б фінансувала держава. Натомість з'явилось багато документальних фільмів, які митці роблять власним коштом або за гроші меценатів.

Режисер документального та ігрового кіно Володимир Тихий не такий песимістичний у своїх прогнозах щодо майбутнього українського кінематографу. Зокрема, він вважає, що документалістика в Україні вийде на новий рівень розвитку, а якісне документальне кіно в майбутньому може стати підґрунтям для хороших ігрових фільмів. Водночас, навіть при зупинених на сьогодні деяких процесах державного фінансування кіно в Україні, після їх відновлення запуск українського кіновиробництва не буде настільки проблемним, як ще 10 років тому.

В цьому аспекті нашій індустрії допоможе той факт, що зараз дуже багато знімається документальних матеріалів. Потім, звісно, будуть, і вже є, розробки фільмів про військових, про наших Героїв. Такі фільми дуже потрібні, й їх варто терміново знімати, щоб усі могли це бачити, щоб ми могли популяризувати, навіть пропагувати український героїзм, українську мужність, українську відвагу.

Що стосується документального кіно, то нинішня війна дає поштовх для його розвитку завдяки неймовірній кількості ідей, сюжетних ліній, локацій тощо. І вже зараз українську документалістику відзначають на найвищому рівні у світі, вона не лише частіше бере участь у міжнародних кінофестивалях класу «А», а й перемагає.

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Вивчіть, як військові конфлікти вплинули на тематику, продукцію та розповсюдження українських фільмів. Наведіть приклади фільмів, які відображають події війни. Проаналізуйте їх сюжет. Що в них описано з реального життя, а які є домисли режесера.

Завдання 2. Перегляньте кілька документальні фільми, створені під час або про війну, і проаналізуйте, як вони відображають реалії воєнного конфлікту.

Завдання 3. Перегляньте чи причитайте інтерв'ю з режисерами та продюсерами, які працювали над фільмами в умовах війни, щоб зрозуміти їхні виклики та мотивацію. Занотуйте основні фрази.

Завдання 4.. Створіть власний короткометражний план сценарію фільму, який висвітлює вплив війни на українське суспільство та кіно.

Завдання 5. Напишіть критичне есе про фільми, які були створені в час війни, зосередившись на їхньому внеску в документування історії.

Завдання 6. Напишіть план короткого документального фільму, який розповідає історії людей або подій, пов'язаних з війною, використовуючи інтерв'ю, архівні матеріали та особисті розповіді.

Завдання 7. Створіть серію фотографій, які відображають вплив війни на повсякденне життя, супроводжуючи кожне зображення коротким описом або особистими роздумами.

Завдання 8. Напишіть аналітичну роботу, яка досліджує зображення війни в українському кіно, звертаючи увагу на теми, персонажів та повідомлення.

Завдання 9. Створіть мультимедійну презентацію, яка включає відео, звук та текст, щоб розповісти історію українського кінематографа в час війни.

Запитання для самоконтролю

1. Які особливості українського кінематографу у час війни.
2. Як змінилася тематика українських фільмів під час війни?
3. Про розвиток яких видів і жанрів кіномистецтва можна говорити в час війни? Які тенденції розвитку українського кінематографу?
4. Які виклики стоять перед українськими кінематографістами в умовах війни?
5. Як війна впливає на виробництво та розповсюдження українських фільмів?
6. Які фільми були створені в Україні під час війни та які історії вони розповідають?
7. Як українське кіно використовується для документування та висвітлення подій війни?
8. Чи важлива документалістика в час війни і чому?
9. Які стратегії вживаються для збереження та просування української кіноспадщини в час війни?
10. Які історії та персонажі стають героями українських воєнних фільмів?
11. Які нові форми та жанри з'явилися в українському кіно під впливом війни?
12. Як міжнародна спільнота реагує на українське кіно, створене в умовах війни?
13. Які виклики стоять перед українським кіно після 24 лютого?
14. Які сенси артикують сучасні українські режисери/режисерки та як їх зчитати?
15. Якого кіно варто очікувати у подальшому від українських режисерів?
16. Чому саме зараз наше кіно - хороша можливість для унікального мистецького висловлювання?
17. І чому водночас український кінематограф у серйозній небезпеці?

Список рекомендованої літератури

1. Бордмен А. Ілюстрована історія кіно. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 112 с.
2. Гулій Н. Знакові фільми, міжнародне визнання, тематика 90-х: чим вражає українське кіно Доби Незалежності. URL: https://kino.24tv.ua/den-nezalezhnosti-2022-ukrayinske-kino-vid-pochatku-1990-h-do_n2140618.
3. Демиденко М. В., Мархайчук Н. В. Шлях до війни. Образ українців у російському кіно. Культура та інформаційне суспільство

XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 травня 2022 р. / За ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2022. 304 с.

4. Карповець М. 11 українських фільмів періоду незалежності. URL: <https://naszwybir.pl/11-ukrayinskyh-filmiv/>.

5. Коппола Ф. Ф. Живе кіно та техніка його виробництва / пер. з англ. О. Тільна. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2021. 208 с.

6. Кривко С. Українська кіноіндустрія сьогодні. URL: <https://skvot.io/uk/blog/ukrajinska-kinoindustriya-sogodni>

7. Марчук І. «Загін кіноманів»: як творить YouTube-канал рівнянин Віталій Гордієнко. URL: <https://suspilne.media/249039-zagin-kinomaniv-ak-tvorit-youtube-kanal-rivnanin-vitalij-gordienko/>.

8. Мистецтво під час війни: розвиток українського кіно. URL: <https://dyvys.info/2023/10/31/rozvytok-ukrayinskogo-kino/>

9. Мончук О. Олександр Денисенко: Не знімати фільми, які б підносили українську національну свідомість, – це все одно, що не давати нашим воякам набої. URL: <https://cutt.ly/tgBsC45>.

10. Сучасне українське кіно, про яке говорить світ. День за днем. URL: <https://denzadnem.com.ua/aktualno/103249>.

11. Українське кіно після Перемоги – перспективи розвитку. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3731351-ukrainske-kino-pisla-peremogi-perspektivi-rozvitku.html>.

Відеоматеріали, що рекомендуються для перегляду

1. Відкрита лекція. Як читати сучасне українське кіно. Культурний проєкт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6V-WGw8DS4E>

Фільми, що рекомендуються для перегляду

1. Маріуполь. Невтрачена надія. (документальний фільм). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=q05wJtU6uEs>.

СЕМІНАР 8.

КОРОТКИЙ ЕКСКУРС ДО ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ ОСНОВНИХ КІНОФЕСТИВАЛІВ СВІТУ

Мета заняття: засвоєння теоретичних знань щодо розвитку основних кінофестивалів світу; акцентування на національних тенденціях розвитку кінофестивалів; перегляд фільмів, що здобули першість на світових кінофестивалях світу.

Ключові поняття: кінофестиваль, кіноконкурс, повнометражне та короткометражне кіно, неігрове кіно.

ПЛАН

1. Фестивалі і конкурси – короткий аналіз.
2. Короткий екскурс до історії кінофестивалів.
3. Кінофестивалі українського кіно.
4. Українські фільми на міжнародних кінофестивалях: визнання та здобутки.
5. Охарактеризувати основні кінофестивалі України та світу (характеристика на вибір): Канський, Венеціанський, Берлінський тощо.

Важливі імена: Валентин Васянович, Мирослав Слабошпицький, Мстислав Чернов.

Фільмографія:

«Плем'я» (2014), *реж.* Мирослав Слабошпицький;
«Памфір» (2023), *реж.* Дмитро Сухолинткий-Собчук;
«Атлантида» (2019), *реж.* Валентин Васянович;
«20 днів у Маріуполі» (2024), *реж.* Мстислав Чернов.

Короткий зміст. Кінофестивалі – це захоплива подія, де можна насолодитися найновішими фільмами, відкрити для себе нових талановитих режисерів та акторів, а також відчутти особливу атмосферу кінематографу. Світові кінофестивалі пропонують широкий вибір фільмів різних жанрів та з різних країн, привертаючи увагу як професіоналів, так і любителів кіно. Ось кілька з найкращих світових кінофестивалів, які варто відвідати.

Венеціанський кінофестиваль вважається найстарішим кінофестивалем у світі, організованим у 1932 році. Він проходить

щороку в Венеції та привертає видатних режисерів та акторів з усього світу. Кінофестиваль пропонує різні секції, включаючи конкурсний відбір, поза конкурсом, ретроспективні програми та інші спеціальні покази. Золотий Лев є найпрестижнішою нагородою фестивалю.

Каннський кінофестиваль є одним з найпрестижніших і впливових кінофестивалів у світі. Він проводиться щорічно у місті Канни на Французькій Рив'єрі. Фестиваль привертає найбільш відомих режисерів, акторів та кінопродюсерів з усього світу. Тут презентуються нові фільми, які змагаються за престижну нагороду – Золоту пальмову гілку.

Берлінський кінофестиваль відомий також як Берлінале, який проводиться щорічно в Берліні. Це один з найстаріших та найповажніших кінофестивалів у світі. Берлінале пропонує широкий спектр фільмів, включаючи конкурсну програму, ретроспективи, покази поза конкурсом та спеціальні покази. Головною нагородою є Золотий ведмідь.

Список найвідоміших кінофестивалів України

Кінофестивалі ігрового повнометражного кіно

- «Молодість» (Київ, з 1970 року)
- Одеський міжнародний кінофестиваль (Одеса, з 2010 року)
- «Корона Карпат» (Трускавець, з 2009 року)
- «Місто Мрії» (Рівне, з 2016 року)
- Канівський міжнародний кінофестиваль імені Юрія Іллєнка (Канів, з 2016 року)
- «Бруківка (кінофестиваль)» (Кам'янець-Подільський, з 2017 року)
- «Бригантіна» (Бердянськ, 1998–2010)
- «КіноЛев» (Львів, 2006–2012)
- «Інші території» (Донецьк, 2008)
- «Кіно-Ялта» (Ялта, 2000–2008)
- «Стожари» (Київ, 1995–2005)
- «Білий ангел» (Славутич, 1996)
- «Золотий Дюк» (Одеса, 1988–1994)

Кінофестивалі неігрового кіно

- «Кінолітопис» (Київ, з 2001 року)
- «Docudays UA» (Київ, з 2003 року)
- «86» (Славутич, з 2014 року)
- «Контакт» (Київ, 2005–2007)

Кінофестивалі короткометражного кіно

- «Wiz-Art» (Львів, з 2008 року)

- Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів (Київ, з 2012 року)
- «Громадський проєктор» (Миколаїв, з 2014 року)
- «КіноШОТ» (Черкаси, з 2016 року)
- Черкаський фестиваль кіно (Черкаси, 2015)

Кінофестивалі анімаційного, студентського, архівного кіно

- «Пролог» (Київ, з 1994 року)
- «Відкрита ніч» (Київ, з 1997 року)
- «LINOLEUM» (Київ, з 2005 року)
- «Німі ночі» (Одеса, Київ з 2010 року)
- Ірпінський кінофестиваль (Ірпінь, 2003–2014)
- «SpaceLiberty» (Львів, 2011–2012)
- «Кришталеві джерела» (Київ, 1991–2011)
- «Vau Fest» (Українка, 2011)
- «Щасливе життя» (Запоріжжя, 2011)
- «Харківський бузок» (Харків, 2009–2013)
- «КИМАФ» (Київ, 2000–2002)
- «Dreamcatcher» (Київ, 1998–2001)

Практичні та творчі завдання

Завдання 1. Дослідження історії кінофестивалів. Вивчіть історію та розвиток провідних світових кінофестивалів: Каннський кінофестиваль, Берлінський міжнародний кінофестиваль, Венеціанський кінофестиваль, Міжнародний кінофестиваль в Торонто та Санденс тощо.

Завдання 2. Проаналізуйте, як кінофестивалі впливають на кар'єри режисерів та акторів, а також на розповсюдження фільмів.

Завдання 3. Подивіться місцевий або міжнародний кінофестиваль і поділіться своїми враженнями та спостереженнями.

Завдання 4. Організація власного кінофестивалю. Якщо б вам треба було провести університетський кінофестиваль, які б фільми ви обрали для показу. Складіть список фільмів. Прокоментуйте, чому саме ці фільми ви обрали.

Завдання 5. Критичний огляд фільмів-переможців. Напишіть огляди на фільми, які отримали нагороди на великих кінофестивалях, і проаналізуйте, чому саме ці фільми стали переможцями.

Завдання 6. Дослідіть історію та значення національних кінофестивалів. Вивчіть розвиток таких українських кінофестивалів: Одеського міжнародного кінофестивалю, Молодість, Docudays UA тощо. Зробіть презентацію про один на вибір.

Завдання 7. Проаналізуйте програми різних кінофестивалів, їхні конкурсні секції, тематичні покази та освітні заходи. Зробіть порівняльний аналіз цих програм.

Завдання 8. Напишіть критичний огляд на фільм, які отримали нагороди на українських кінофестивалях, та проаналізуйте його вплив на кінематографію.

Завдання 9. Вивчіть теми, які часто зустрічаються в оскароносних фільмах, та створіть презентацію або есе на цю тему.

Завдання 10. Дослідіть історію премії «Оскар», відомих переможців та їхній вплив на кіноіндустрію. Виберіть кілька фільмів-переможців останніх років і проведіть їх аналіз.

Завдання 11. Подивіться відео Оксани Забужко про «Берлінале», українські фільми про війну і російську пропаганду у Німеччині. Проаналізуйте і занотуйте основні фрази, які варті уваги.

Питання для самоконтролю

1. Які є найпрестижніші кінофестивали у світі?
2. Які особливості Каннського кінофестивалю?
3. Чим відомий Венеціанський кінофестиваль?
4. Які традиції та нагороди притаманні Берлінському кінофестивалю?
5. Як Міжнародний кінофестиваль Торонто впливає на кіноіндустрію?
6. Яку роль відіграє Санденський кінофестиваль для незалежного кіно?
7. Які кінофестивали в Україні мають міжнародне значення?
8. Як кінофестивали сприяють розвитку кіномистецтва?
9. Які нові тенденції з'являються на світових кінофестивалях?
10. Які ще факти про кінофестивали варто знати?
11. Чому участь у кінофестивалях так важлива для режисерів та акторів?
12. Що можна сказати про історичний контекст світових кінофестивалів?

Список рекомендованої літератури

1. Безклубенко С. Д. Відеологія : основи теорії екраних мистецтв. Київ : Альтерпрес, 2004. 327 с.
2. Берлінський міжнародний кінофестиваль. URL: https://vue.gov.ua/Берлінський_міжнародний_кінофестиваль.
3. Бордмен А. Ілюстрована історія кіно. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 112 с.
4. Брюховецька Л. І. Кіномистецтво : навч. посіб. Київ : Логос, 2011. 390 с.
5. Бурій А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: Навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010р. 189с +140с.
6. Вайда А. Кіно і решта світу. Київ : Етнос, 2001. 308 с.
7. Макалюк Б. День українського кіно: фільми, які підкорили міжнародні кінофестивалі. URL: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/podorozhi/den-ukrayinskogo-kino-spysoy-najkrashhyh-ukrayinskyh-filmiv-na-mizhnarodnyh-kinofestyvalyah/>.
8. Найкращі світові кінофестивалі, які варто відвідати. Огляд ТОП фестивалів світу. URL: <https://ukr-day.com/world-film-festivals/>
9. Український енциклопедичний кінословник. Основні терміни та поняття / уклад. С. Д. Безклубенко, О. Г. Рутковський. Вінниця : КНУКІМ, 2006. Т. 1. 500 с.
10. Як відрізняється фестиваль від конкурсу? Центр освітніх інновацій та творчості «Гармонія». URL: <https://www.harmoniya.kiev.ua/how-to-distinguish-a-festival-from-a-competition/>.

Відеоматеріали, що рекомендуються для перегляду

1. Оксана Забужко про «Берлінале», українські фільми про війну і російську пропаганду у Німеччині. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YMuyg4kQtrM>.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

ОНЛАЙН-РЕСУРСИ З КІНОМИСТЕЦТВА

Онлайн-платформи:

- «Дивись українське – твори своє майбутнє»
[<http://www.kinoua.org/ua/>];
- «Нове українське кіно. Незалежний проєкт про сучасне українське кіно» [<https://www.cinema.in.ua/>];
- DzygaMDB [<https://dzygamdb.com/uk/>];
- «ВУФКУ. Lost&Found» [<https://vufku.org/>];
- WiseCow [<https://wisecow.com.ua/kino/>];
- «Амнезія» Історія української культури»
[<https://amnesia.in.ua/about/>];
- «Moviegram» [<https://moviegram.com.ua/>];
- «Український кіноінститут» [<http://filminstitute.org.ua/uk/pro-nas>] тощо.

Ютуб-канали:

- «Культурний проєкт»
[https://www.youtube.com/@culturalproject_ua/];
- «Загін Кіноманів»
[https://www.youtube.com/@zagin_kinomaniv/];
- «Власне Про Кіно» [<https://www.youtube.com/@VlasneProKino/>];
- «Geek Journal» [<https://www.youtube.com/@GeekJournal/>];
- «Коло Кіно» [<https://www.youtube.com/@KoloKino/>];
- «Найкращі серіали українською»
[<https://www.youtube.com/@UAseries/>];
- «Українське кіно»
[https://www.youtube.com/@Ukrayinske_Kino/];
- «Докфільм» [<https://www.youtube.com/@DokfilmUA>] тощо.

Додаток 2.

ЯК ЗРОБИТИ АНАЛІЗ ФІЛЬМУ?

Кроки

Частина 1 із 5: Аналіз сюжету

1. Розгляньте сценарій фільму або літературний твір на якому він заснований.

- ✓ Яким був його сюжет, історія, діалог?
- ✓ Зацікавив він вас?
- ✓ Був він правдоподібний?
- ✓ Ви отримали всю необхідну інформацію, щоб простежити за змістом фільму?
- ✓ Є діалог правдоподібним?
- ✓ Чи спостерігається у персонажів еволюція художнього образу?
- ✓ Є сюжет цікавим і правдоподібним?

2. Проаналізуйте передісторію.

- ✓ Це малобюджетний або високобюджетний фільм?
- ✓ Якими були попередні роботи акторів, продюсерів і режисерів?

Частина 2 із 5: Аналіз акторської гри

1. Визначте, чи була акторська гра представлена на належному рівні.

- ✓ Повірили ви персонажам?
- ✓ Мається на увазі не те, що сподобалося Вам, як зобразили персонажа, а допомогла акторська гра повірити в реальність героїв фільму.
- ✓ Добре були зіграні персонажі фільму?
- ✓ Здавалися вони реальними людьми?
- ✓ Довелося акторам кардинально змінити свою зовнішність?

Частина 3 із 5: Аналіз елементів

1. Вивчіть художнє оформлення, декорації і місце дії.

- ✓ Відповідає художнє оформлення місця, де розгортаються події?
- ✓ Дії на задньому плані відволікають або ж навпаки, поступово оволодівають вашою увагою?
- ✓ Правдоподібні вони або занадто награні?

2. Оцініть костюми і реквізит.

- ✓ У що одягнені персонажі?
- ✓ Як їх одяг відповідає настрою?
- ✓ Є зміна костюмів важливою і помітною?
- ✓ Наскільки добре вписався реквізит?
- ✓ Він був корисний або занадто нав'язливий?
- ✓ Правдоподібні чи костюми героїв?
- ✓ Відволікають на себе увагу? (Використовувати тільки при необхідності, наприклад, в разі аналізу костюмованої драми.)

3. Розгляньте, наскільки добре музика вписується в фільм?

- ✓ Вона відвертає увагу, або ж навпаки, надто тиха?

- ✓ Допомагає вона зрозуміти суть фільму протягом перегляду?

Частина 4 із 5: Аналіз техніки зйомок

1. Проаналізуйте методи зйомки.

- ✓ Які прийоми, як правило, використовує режисер або оператор під час знімального процесу?
- ✓ Чому він/вона їх використовує і як це впливає на фільм?
- ✓ Які знімальні кадри використовує режисер/оператор?

2. Вивчіть темп і структуру.

- ✓ Фільм йде плавно або ривками?
- ✓ Занадто швидко?
- ✓ Занадто повільно?
- ✓ Він йде у певному порядку або безладно?

Частина 5 із 5: Складіть рецензію

1. Почніть з передмови.

Розкажіть про історію створення фільму, очікувань, акторів і тих, хто брав участь у створенні картини.

2. Включіть в резюме невеликий, але змістовний короткий опис сюжету.

Переконайтеся, що не розсекретили фінал картини.

Не використовуйте спойлери і не вказуйте занадто багато деталей.

3. Обговоріть різні частини, описані вище.

4. Постарайтеся зв'язати ваше висновок із введнням.

Виправдав фільм ваші очікування?

Який ваш вердикт в цілому?

Висловіть свою думку, підкріплюючи його аналізом і фактами. Очевидно, що це ваша рецензія, тому переконайтеся, що ви висловили свою думку чітко, зрозуміло і грамотно. Використовуйте шкалу від одного до десяти і дайте оцінку. Зробіть цю частину зрозумілою.

5. Готово.

Поради

- Зробіть аналіз цікавим, і, в той же час, донесіть необхідну інформацію.
- Буде корисно дати час зануритися у фільм, перш ніж швидко накидати все і відразу. Ви можете зрозуміти те, що не могли зрозуміти раніше, і це може повністю змінити вашу думку про фільм.
- Ймовірно, вам доведеться подивитися фільм кілька разів, щоб ловити всі моменти.
- Обов'язково включіть або, принаймні, постарайтеся включити в рецензію як хороші, так і погані моменти.
- Буде корисно зробити нотатки під час перегляду фільму.

Додаток 3.

РЕЦЕНЗІЯ НА ХУДОЖНІЙ ФІЛЬМ «ЗАХАР БЕРКУТ»

Друга екранізація псевдоісторичної повісті Івана Франка «Захар Беркут» (існує ще фільм 1971 р.) – найамбітніша та найдорожча стрічка часів Незалежності. Голлівудські актори на головних ролях, кошторис в 113,5 млн. грн. (30 млн. надано Держкіно), неабиякі плани просування фільму на західний ринок. «Захар Беркут» із самого

початку знімався за голлівудськими стандартами і одразу англійською мовою. Він і виглядає як голлівудський фільм, але... є деякі нюанси.

«Захар Беркут»

Жанр: історична драма

Режисери: Ахтем Сеітаблаєв, Джон Вінн

У ролях: Роберт Патрік (Захар Беркут), Елісон Дуді (Рада), Томмі Фленаган (Тугар Вовк), Роккі Майєрс (Іван), Поппі Дрейтон (Мирослава), Алекс Макніколл (Максим), Олівер Тревена (Богун), Андрій Ісаєнко (Петро), Олег Волощенко (Гард), Цегмід Церенболд (Бурунда), Аян Отепберген (Нергуй), Віктор Жданов (Хорун), Єржан Нуримбет (Мерке), Аліна Коваленко (Росана), Даулет Абдігапаров (тисячник Кунг), Олег Стефан (Левко), Марина Кошкіна (Устя), Станіслав Лозовський (Сокіл) та ін.

Студія : Kinorob, FILM.UA

Рік випуску: 2019 рік

Мабуть всі ще зі шкільних часів пам'ятають сюжет «Захара Беркута». 1241 р., монгольська навала на Русь, князі, зайняті сварками один з одним і неспроможні дати відсіч Орді (пройшло майже 800 років, а майже нічого не змінилося). Київ вже пав, але в маленькій Тухлівській громаді десь у Карпатах є інші важливі справи. Громада конфліктує з боярином Тугаром Вовком, якому князь Данило Галицький подарував землі Тухольчини. Крім того, в

передгір'ях з'являється монгольське військо під командуванням Бурундая, побратима того самого Субудай-ба'атура, який знищив руські сили у битві на Калці. Монголи йдуть на Європу, тому їм потрібен прохід через Карпати, і імовірно це буде прохід саме через Тухлі.

Оригінальну повість Франка, написану, до речі, всього за півтора місяці на конкурс патріотичної української літератури, оголошений у 1882 р. львівським часописом «Зоря», переробляли сценаристи Ярослав Войцешек та Річард Ронат, які зберегли більшість подій та основний посил твору. Але вони додали в розповідь деяких нових героїв та нові сюжетні лінії і, ясна річ, трохи бойових сцен. Загалом вийшло дуже збалансовано... але дуже передбачувано. Не можу сказати, що повість Франка повна несподіваних сюжетних поворотів, але фільм «Захар Беркут» вийшов занадто вже середньостатистичним.

Так, у фільмі є прив'язка до Карпат та української історії, але.. це з таким же успіхом міг би бути фільм про протистояння піктів та римлян, романо-бриттів та саксів, греків та персів. Між іншим, про персів – у тухлівців є свій Фермопільський прохід, свій цар Леонід та свій Ефіальт. Зрозуміло, що Франко навмисно відсилає нас до подій давньогрецької історії та створює образ 300 карпатських спартанців, адже цей подвиг зрозумілий будь-кому. Але приберіть з «Захара Беркута» оберіг у вигляді беркута-тризуба та двоголову курку з татарських ярликів, і ви нізащо не вгадаєте, яка країна показана у фільмі. Це вікінги? Це скоти? Це іберійці? Чи взагалі якась фантазійна історія?

«Захар Беркут» із самого початку знімався для продажу за кордон. Для цього на допомогу талановитому українському режисеру Ахтему Сеїтабласву («Кіборги» (2017), «Чужа молитва» (2017), «Хайгарма» (2012)) взяли мало кому відомого Джона Вінна, єдина повнометражна робота якого – провальна романтична комедія *Screwed*. Зрозуміло, англомовний режисер потрібен був, щоб спілкуватися з англомовними акторами. А їх у цьому фільму дуже багато.

Ясна річ, в першу чергу це «наше усе» Роберт Т-1000 Патрік, який з роками став тільки фактурнішим. Він дуже вдало перевтілюється у розумного й спокійного Захара Беркута. Його дружину Радугу зіграла ірландська актриса Елісон Дуді, партнерка Харрісона Форда у *Indiana Jones and the Last Crusade*. У неї вийшла дуже переконлива українська жіночка. Образ Тугара Вовка втілює у життя шотландець Томмі Фленаган, знайомий нам по серіалі *Sons of Anarchy*. До речі, Фленаган знявся свого часу в *Braveheart*, з яким у «Захара Беркута» теж є деякі паралелі. У ролі старшого сина подружжя Беркутів, Івана, знявся Роккі Майєрс, який до цього з'являвся в епізодах деяких серіалів, а молодшого Максима зіграв Алекс Макніколл з *The Society*. По-правді кажучи, старший брат сподобався нам більше. У ролі Мирослави, дочки Тугара Вовка,

знялась молода британська актриса Поппі Дрейтон, яку ви могли бачити в *The Shannara Chronicles*. Схоже, вона продовжує грати ту саму ельфійську принцесу, в будь-якому разі, з лука вона стріляє як справжній ельф. Мабуть, найбільш характерна роль дісталася британцю Оліверу Тревена, який перетворився в Богуна, такий собі прототип майбутніх козаків-запорожців.

З початку вибір англомовних акторів на ролі карпатських мешканців здався нам не дуже вдалим кроком, зараз можемо впевнено казати, що західні виконавці бездоганно вписалися в українську стрічку і зіграли дійсно гарно. Всі як один.

«Захар Беркут» знято з розмахом. Це помітно із великих декорацій, ретельно продуманих костюмів, дрібниць у кадрі, з постановки світла, із візуальних ефектів. І ясна річ, із батальних сцен. Бої у «Захарі Беркуті» дійсно не соромно дивитися. У них майже нема зайвої показності, сутички виглядають цілком природньо. Як маленькі бійки один на один, так і великі батальні сцени, як то обидва бої з монголами в ущелині. До слова, те урочище – певно, найбільша декорація, що була збудована в Україні, і вона дотепер стоїть на київській Тросщині.

Не треба сприймати «Захар Беркут» як історичну стрічку. Більшою мірою це епос, вигадка. Насправді монгольська кіннота пройшла крізь Карпати як крізь масло, затопив собою угорську рівнину. Сам князь Данило був змушений покинути Галич, а потім, у 1245 році, визнати себе васалом Золотої Орди. До речі, рік тому вийшов ще один фільм про монгольську навалу, більш історичний ніж «Захар Беркут» – «Король Данило» Тараса Химича. На жаль, та картина пройшла поза увагою глядачів. І це прикро, бо Химич знімає дійсно вражаючі історичні реконструкції, такі як «Золотий вересень. Хроніка Галичини 1939 – 1941», «Срібна Земля. Хроніка Карпатської України 1919–1939», «Хроніка Української Повстанської Армії 1942 – 1954» та «Легіон. Хроніка Української Галицької Армії 1918-1919» (ці стрічки є у повному обсязі на YouTube каналі «Української Галицької Асамблеї»).

Закінчується «Захар Беркут», як і оригінальний твір Франка, промовою Захара, в якій голова громади Тухлі говорить про те, що не лише хитрість та зброя допомогли їм відстояти рідний край від загарбників, а єдність громади, плечі побратимів. Для того, щоби перемогти, не достатньо «просто перестать стрелять», треба єднати лави, треба точити списи, треба любити свою Україну. Що ж, ми цілком згодні з класиком. Слава Україні!

Додаток 4.

Фільми, які рекомендуються для перегляду (список-мінімум, який може трансформуватися залежно від зацікавлень студентів та загального рівня підготовки аудиторії)

Фільми світового кінематографа:

1. «Великий диктатор» (1940), *реж.* Чарлі Чаплін
2. «Співак джазу» (1927), *реж.* Алан Кросленд
3. «Шантаж» (1929), *реж.* Альфред Хичкок
4. «400 ударів» (1959), *реж.* Франсуа Трюффо
5. «Красунчик Серж» (1958), *реж.* Клод Шаброль
6. «Хіросіма, любов моя» (1959), *реж.* Ален Рене
7. «На останньому подиху» (1960), *реж.* Жана-Люк Годар
8. «Психо» (1960), *реж.* Альфредом Гічкоком
9. «Мовчання ягнят» (1991), *реж.* Джонатан Деммі
10. «Список Шиндлера» (1993), *реж.* Стівен Спілберг
11. «Патріот» (2000), *реж.* Роберта Родата
12. «Король говорить» (2010), *реж.* Том Гупер
13. «З міркувань совісті» (2016), *реж.* Мелом Гібсоном
14. «Дюнкерк» (2017), *реж.* Крістофер Нолан
15. «Темні часи» (2017), *реж.* Джо Райт
16. «Народження зірки» (2018), *реж.* Бредлі Купер
17. «Зелена книга» (2018), *реж.* Пітер Фарреллі
18. «Джокер» (2019), *реж.* Тодд Філіпс
19. «Король Річард» (2021), *реж.* Рейнальдо Маркуса Гріна
20. «Ігри розуму» (2021), *реж.* Рон Говард
21. «На Західному фронті без змін» або «На Заході без змін» (2022), *реж.* Едварда Бергера
22. «Опенгеймер» (2023), *реж.* Крістофер Нолан

Фільми українського кінематографа:

1. «Земля» (1930), *реж.* Олександр Довженко
2. «Іван» (1931), *реж.* Олександр Довженко
3. «Тіні забутих предків» (1964), *реж.* Сергія Параджанова
4. «Плем'я» (2014), *реж.* Мирослав Слабошпицький
5. «Поводир» (2014), *реж.* Олесь Санін
6. «Будинок „Слово»» (2017), *реж.* Тарас Томенко

7. «Кіборги», (2017), *реж.* Ахтем Сеїтаблаєв
8. «Чужа молитва» (2017), *реж.* Ахтем Сеїтаблаєв
9. «Захар Беркут» (2019), *реж.* Ахтем Сеїтаблаєв
10. «Заборонений» (2019), *реж.* Роман Бровко
11. «Соловей співає доки голос має» (2019), *реж.* Леся

Воронюк та Сергій Кримський

12. «Додому» (2019), *реж.* Наріман Алієв
13. «Атлантида» (2020), *реж.* Валентин Васянович
14. «Носоріг» (2021), *реж.* Олег Сенцов
15. «Снайпер. Білий ворон» (2022), *реж.* Маріан Бушан
16. «Маріуполь. Невтрачена надія» (2022), *реж.* Максим

Літвінов

17. «Повернення до української мови. Українег» (2023), *реж.*

Микола Носок

18. «Мавка. Лісова пісня» (2023), *реж.* Олександра Рубан і

Олег Маламуж

19. «Довбуш» (2023), *реж.* Олесь Санін
20. «20 днів у Маріуполі» (2023), *реж.* Мстислав Чернов
21. «Незавершений політ» (2024), *реж.* Микола Короткий

Додаток 5

ФІЛЬМИ, ЯКІ УКРАЇНА ВИСУВАЛА НА «ОСКАР» ЗА ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

1. «Мамай» (2003), *реж.* Олесь Санін
2. «Водій для Віри» (2004), *реж.* Павло Чухрай
3. «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» (2012), *реж.* Михайло Ілленко
4. «Параджанов» (2013), *реж.* Олена Фетісова і Серж Аведікян
5. «Поводир» (2014), *реж.* Олесь Санін
6. «Українські шерифи» (2016), *реж.* Роман Бондарчук
7. «Рівень чорного» (2017), *реж.* Валентин Васянович
8. «Донбас» (2018), *реж.* Сергій Лозниця
9. «Додому» (2019), *реж.* Наріман Алієв
10. «Атлантида» (2020), *реж.* Валентин Васянович
11. «Погані дороги» (2022), *реж.* Наталка Ворожбит
12. «Клондайк» (2023), *реж.* Марина Ер Горбач
13. «Будинок зі скалок» (2023), *реж.* Сімон Леренг Вільмонт
14. «20 днів у Маріуполі» (2023), *реж.* Мстислав Чернов

Додаток 6.

ВІДЕОМАТЕРІАЛИ, ЩО РЕКОМЕНДУЮТЬСЯ ДЛЯ ПЕРЕГЛЯДУ

1. Жорж Мельєс: людина, яка перетворила кіно на магію. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aOOPXVCwFgg>
2. «Тіні забутих предків» – перемога України! В чому їхня геніальність? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8Oo28M6ny6g>.
3. Велика промова Чарлі Чапліна в сатиричному фільмі «Великий диктатор», 1940 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rrJ4IDW89j4>.
4. Від притулку для волоцюг до Голлівуду – Правила життя Чарлі Чапліна. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sk9XRd4poLo>.
5. Від Трюфо до Годара: французька «нова хвиля». Кінопаралелі. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qXfM1qOmQ-Q>.
6. Відкрита лекція. Як читати сучасне українське кіно. Культурний проєкт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6V-WGw8DS4E>
7. Гордість України. Українець випередив відомих французів у винайденні кіно. URL: https://www.youtube.com/watch?v=9QvaKkna0_U
8. Де знімали фільм «Тіні забутих предків». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AJsiIJNIqKo&t=5s>.
9. Жанри кіно. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hEvUXqX18nU>.
10. Згадати все. Історія української анімації. Частина 1. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5TyzErIq67k>.
11. Згадати все. Історія української анімації. Частина 2. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=urmOn8lcw9w>.
12. Згадати все. Острів скарбів. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=62hDu4rDzA0>.
13. Історія виникнення мультиплікації. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LSAnxOUtpmk>.
14. Історія кінематографу. Види кіно. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9ZEECXCjIPs>.
15. Історія створення. Кіно. Поява Фотографії. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iAgQAZNh2ws&t=244s>
16. Контент, який змінив Україну 2000-них. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=oml-O8Lru2E>
17. Мова кіно. Випуск 5: Колір. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZuXpcDhw_gc.

18. Найкращі українські мультфільми усіх часів (відео). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27785033.html>
19. Нова хвиля українського кіно. Хвилі в різних країнах. КіноШо? URL: https://www.youtube.com/watch?v=Mep5Eb4_n3o&t=1s
20. Новатор, який всім серцем любив Україну – Історія режисера Олександра Довженка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HhNNSItHMgw>
21. Одна історія. Як 5-річний Чарлі Чаплін завоював славу до кінця життя. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LAXPpUC73h0>.
22. Перший звуковий фільм «Ентузіазм: Симфонія Донбасу». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9dZd2SisxfU>.
23. Перший звуковий фільм «Співак джазу». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7aDmtlea0nw>.
24. Сміх проти ненависті – зіркова історія Чарлі Чапліна. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_hdYxQ9I2Rk.
25. Україна в російських фільмах! Історія промивання мізків народу. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=evkr6wG3BY0&t=1640s>
26. Україна в російських фільмах! Після 2014 року. URL: https://www.youtube.com/watch?v=bE_i2IJa9Bc
27. Українець першим винайшов кіно – Йосип Тимченко. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4jo52r3CchI>.
28. Українці в Голівуді: Володимир Титла. Ukrainians in Hollywood: Bill Tytla. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=q0VhoLWoBtA&t=12s>.
29. Фільм, який здійснив справжню революцію у кінематографі «Співак джазу». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=csE-dsbiLFQ>.
30. Французька «нова хвиля». Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hmrh9V5Uamg&t=2427s>.
31. Чому фільм Олександра Довженка «Земля» розхвалювали за кордоном, але забороняли на батьківщині. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kDR7eaeTe-w>.
32. Як в СРСР крали фільми? «Діамантова рука» та «Іронія долі» – плагіат? Загін Кіноманів. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fMRXC1sOzTw&t=397s>

Додаток 8.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Передумови зародження кінематографа.
2. Фотографія як чинник народження та становлення кінематографа. Відкриття Луї Дагера.
3. Кіноапарат братів Огюста і Луї Люм'єрів. Перші короткометражні фільми Люм'єрів.
4. Роль братів Люм'єрів у розвитку світового кінематографа.
5. Виникнення кінематографії в Україні.
6. Йосип Тимченко – винахідник прототипу сучасного кінознімального апарату та апарату для кінопроекції.
7. Жорж Мельєс. зйомки фантастичних фільмів («Подорож на Місяць»), кінофеєрії.
8. Легенда німого кіно: Чарлі Чаплін. Нові риси кінокомедії.
9. Поява звуку в кіно і пов'язані з цим зміни в кіновиробництві.
10. Авторське кіно. Французька «Нова хвиля» і її екранні варіанти.
11. Особливості кінематографу в різних країнах (короткий аналіз течій).
12. Виникнення та розвиток Голівуду.
13. Становлення українського кінематографу.
14. Кінематограф Олександра Довженка (Фільми «Звенигора», «Земля»).
15. «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова.
16. Поняття «поетичне кіно» та його основні риси.
17. Вітчизняні кіномитці та їх місце в розвитку кіно.: І. Кавалерідзе, С. Параджанова, Ю. Іллєнка, Л. Осики.
18. Розвиток українського кіно від часу незалежності.
19. Сучасний український кінематограф. Фільми молодих режисерів.
20. Війна і роль кіно в житті держави – суспільства – людини.
21. Документальне кіно в роки війни.
22. Основні напрямки розвитку післявоєнного кіно.
23. Мова у кінематографі сучасної України.
24. Види кіно: художнє або ігрове кіно. Виникнення та основні риси художнього кіно.
25. Документальне кіно (історія розвитку).

26. Науково-популярне кіно, історія та розвиток сучасного науково популярного кіно.

27. Мультиплікаційне кіно: розвиток та види анімації.

28. Історія розвитку української анімації.

29. Жанри художнього кіно та мультиплікації: пригодницьке кіно, кінокомедія, історичне кіно, мюзикл, фантастика, фентезі тощо.

30. Короткий екскурс основних кінофестивалів світу: Канського, Венеціанського та Берлінського.

Додаток 9.

ВРАЗИ ТЕСТІВ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Хто винайшов кінематограф?

- а) брати – винахідники Монгольф'є
- б) брати Огюст та Луї Люм'єри
- в) брати Йосип та Іван Тимченки

2. У якій країні виник кінематограф?

- А) Італія
- Б) Німеччина
- В) Франція

3. Як називався німий короткометражний мультфільм режисера Еміля Рейно, для створення якого в 1893 році було рукою намальовано 636 кадрів?

- А) «Политий поливальник»
- Б) «Метальник списа»
- В) «Навколо кабінки»

4. Перший кіносеанс відбувся в

- а) Парижі, «Кафе де Флор», Єлисейські Поля
- б) Парижі, «Гран кафе», бульвар Капуцинок
- в) Парижі, «Кафе LeDada» Єлисейські Поля

5. Перший фільм братів Люм'єрів мав назву

- а) «Политий поливальник»
- б) «Вихід робітників з фабрики»
- в) «Прибуття поїзда на вокзал Ла-Сьота»

6. Легендарний фільм (тривалістю 48 секунд), який викликав бурхливу реакцію у глядачів

- а) «Сніданок немовляти»
- б) «Прибуття поїзда на вокзал Ла-Сьота»
- в) «Навколо кабіни»

7. Перший ігровий (сюжетний) фільм, що мав закінчену оповідальну структуру за всіма канонами класичної драматургії

- а) «Велике пограбування потяга»
- б) «Вихід робітників з фабрики»
- в) «Политий поливальник»

8. Днем народження кіно вважають

- а) 25 грудня 1896 р.
- б) 28 грудня 1895 р.
- в) 22 грудня 1896 р.

9. Перший в історії науково-фантастичний фільм, що й сьогодні залишається найвідомішим творінням

- а) «Подорож на Місяць»

- б) «Велике пограбування потяга»
- в) «Народження нації»

10. Видатний кіноактор та кінорежисер, відомий представник німого кіно, визнаний як один з найкращих коміків в історії світового кіно

- а) Жорж Мельєс
- б) Чарлі Чаплі
- в) Девід Гріффіт

11. Один із перших видатних кінорежисерів ігрового кіно, який відкрив монтаж як творчий процес: великі, далекі, середні плани, зйомка руху, різкі напливи - все це заслуга батька кінематографа ...

- а) Жоржа Мельєса
- б) Девіда Гріффіта
- в) Чарлі Чапліна

12. Який фільм став першим анімаційним фільмом?

- а) «МіккіМаус»
- б) «Фантасмагорія»
- в) «Людина-привід»

13. Творець першого в історії звукового, музичного і повнометражного мультфільмів, засновник американської мультиплікації

- а) Джорж Даннінг
- б) Волт Дісней
- в) Чарлі Чаплін

14. Перша звукова стрічка, що зробила революцію в кіно

- а) «Фантасмагорія»
- б) «Співак джазу»
- в) «Флагман»

15. Американський аніматор українського походження, який працював над такими відомими повнометражними анімаційними фільмами Волта Діснея, як «Білосніжка та сім гномів», «Піночку», «Фантазія» та «Дамбо»

- а) Йосип Тимченко
- б) Білл Титла
- в) Сергій Парджанов

16. Знаменитий кінофільм Чарлі Чапліна, сатира на нацизм і особливо на Гітлера

- а) «Облігація»
- б) «Великий диктатор»
- в) «Вогні великого міста»

17. Хто відгукувався про роботу українського режисера й одного разу сказав, що «слов'янство поки що дало світові кінематографії одного творця – мислителя й поета Олександра Довженка»?

- а) Сергій Параджанов
- б) Валетин Васянович
- в) Чарлі Чаплін

18. Фундатор українського і класик світового кіномистецтва, кінорежисер, письменник, художник, громадський діяч і палкий патріот

- а) Дзига Вертов
- б) Сергій Парджанов
- в) Олександр Довженко

19. Який фільм Олександра Довженко вже за 9 днів зняли з показів через «натуралізм і замах на звичай»?

- а) «Арсенал»
- б) «Земля»
- в) «Звенигора»

20. Про що розповідається у фільмі «Тіні забутих предків»?

а) Про мандри українського сліпого кобзаря з врятованим ним американським хлопчиком, який стає свідком харківської трагедії знищення українських кобзарів у 1933 році.

б) Про гуцульських Ромео і Джульєтту – Івана та Марічку, про трагічне кохання, що розквітло всупереч ворогування їхніх родів.

в) Про втечу трьох братів-козаків з татарського полону

21. Маніфестом українського поетичного кіно вважають кінокартину....

- а) «Поводир» або «Квіти мають очі»
- б) «Земля»
- в) «Тіні забутих предків»

22. Найтитулованіший український художній фільм, що має понад 40 нагород, серед яких три призи Каннського кінофестивалю...

- а) «Тіні забутих предків» С. Параджанова
- б) «Плем'я» М. Слабошпицького
- в) «Носоріг» О. Сенцова

23. Фільм українського режисера, події якого розгортаються в недалекому майбутньому – у 2025 році, через рік після закінчення війни та в якому всі герої на Донбасі розмовляють українською мовою

- а) «Атлантида» Валетина Васяновича
- б) «Погані дороги» Наталії Ворожбит
- в) «Захар Беркут» Ахтема Сеїтаблаєва

24. Яка стрічка є новаторським та монументальним дослідженням проблеми мовного питання в Україні?

- а) «Соловей співає, поки голос має
- б) «Таємниці Української Незалежності»
- в) «Спадок нації»

25. Найпрестижніша кінонагорода, яку присуджує Американська академія кінематографічних мистецтв і наук це

- а) «Золотий лев»
- б) «Оскар»
- в) «Ніка»

26. Основні види кіно

а) художнє (ігрове), науково-популярне і документальне
б) художнє (ігрове), науково-популярне, документальне і анімаційне

в) художнє (ігрове), науково-популярне, мультиплікаційне

27. Що таке анімація?

а) оперативний жанр фотожурналістики, що складається із серії знімків, на яких висвітлюється певна подія

б) фільм або літературний твір, що за сюжетом є продовженням попереднього твору

в) вид кіномистецтва, що полягає у зйомці мальованих або об'ємних персонажів.

28. Витвір кіномистецтва – фільм – є результатом поєднання талановитості, творчого задуму й духовної культури цілої групи митців:

- а) художника, архітектора, акторів, оператора, касира
- б) сценариста, композитора, режисера, акторів, оператора
- в) водія, костюмера, волонтера, звукорежисера, каскадера

29. Саундтрек – це

а) музичний супровід до фільму, мюзиклу, комп'ютерної гри тощо
б) галузь культури та економіки, що об'єднує всі види професійної діяльності, пов'язані з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням і демонструванням фільмів

в) популярний і комерційний успішний продукт кіно-і театральної індустрії, «Супербойовик»

30. За тривалістю показу фільми поділяють на

- а) повнометражні та короткометражні
- б) рекламні та відеокліпи
- в) кіномініатюри та відеокліпи

Додаток 10.

ГЛОСАРІЙ

Актор (фр. *acteur*, від лат. *actor* – виконувач) – професійний виконувач ролей в драматичних спектаклях і кіно.

Амплуа (фр. *emploi* – роль, посада, заняття) – певний вид ролей, що відповідає зовнішнім і внутрішнім даним актора. Назва А. йде від головної функції, яку виконує персонаж (наприклад, герой-коханець, герой, тиран, благородний батько та ін.).

Анімація (з лат. *anima* – душа і похідного фр. *animation* – оживлення) – вид кіномистецтва, твори якого створюються шляхом зйомки послідовних фаз руху намальованих (графічна мультиплікація) або об'ємних (об'ємна мультиплікація) об'єктів. Ці твори ще називають анімаційними або мультиплікаційними фільмами (мультифільми).

Артхаус (англ. *Art house*, букв. «будинок мистецтва», також існують назви «art cinema», «art movie» та «art film») – фільм, спрямований не на масову аудиторію. Зазвичай, це некомерційні фільми, зроблені самостійно або маленькими кіностудіями. Кінокритики часто протиставляють цю категорію т.з. «голівудським фільмам». В таких фільмах режисери здійснюють пошук нових форм художньої виразності та розширення мови кіно. Бюджет таких стрічок як правило невеликий, тому немає змоги запрошувати відомих акторів, застосовувати коштовні спецефекти. На відміну від «мейнстрімових» стрічок, А. не націлений на розвагу, не використовує шаблонні сюжетні лінії та персонажів.

Бойовик, екшн-фільм (англ. *Action movie*, букв. «фільм дії») – жанр кінематографа, в якому основна увага приділяється насильству: перестрілкам, погоням, бійкам і т.д. Б. часто мають високий бюджет, насичені каскадерськими трюками та спецефектами. Такі фільми не мають складного сюжету, зазвичай головний герой стикається зі злом (тероризм, викрадення, вбивство), несправедливістю. Не знаходячи іншого виходу, герой вирішує застосувати насильство, в результаті чого знищуються десятки або навіть сотні негативних персонажів. Найчастіше Б. закінчуються хепі-ендом. Більшість Б. не рекомендовані до перегляду підліткам до 16 років.

Вестерн (англ. *Western*, букв. «західний») – напрям в кінематографі, характерний для США, може включати в себе різні жанри, наприклад бойовик, детектив, трилер. Дія в вестернах в основному відбувається у другій половині XIX століття на Дикому Заході – майбутніх західних штатах США, а також в Західній Канаді і в Мексиці. Вперше з'явився в літературі, потім в кінематографі. В. розповсюдився з США на інші країни, котрі поступово створили свої власні еквіваленти вестерна. Важлива характеристика В. – зіткнення примітивного і застарілого

устрою з новаторським укладом життя. Наприклад, боротьба індіанців з білими переселенцями і американською кавалерією.

Детективний фільм – жанр ігрового кіно, де показані злочини, їхні розслідування і визначення винних. На відміну від *трилера*, де оповідь ведеться від особи жертви або злочинця, в класичному детективі оповідь ведеться від особи сищика (детектива).

Драма (гр. *Drama*, букв. «дія») – літературний і кінематографічний жанр. Специфіка жанру полягає в сюжетності, конфліктності дії. Драми зображують зазвичай приватне життя особистості і її драматичні стосунки із суспільством. Зазвичай акцент робиться на загальнолюдських протиріччях, втілених в поведінці і вчинках конкретних персонажів.

Гег (англ. *Gag* – жарт, комічний епізод) – комічний прийом, в основі якого полягає очевидна безглуздість. Наприклад, коли під час пожегу людина носить воду в решеті – це безглуздість, що може розмішати глядача.

Документальне кіно (неігрове кіно) – вид кінематографа. Документальним називають фільм, в основу якого були покладені зйомки справжніх подій та постатей. Темою для документальних стрічок частіше за все стають цікаві події, наукові факти і гіпотези, знамениті персони. Перші документальні зйомки були здійснені ще при зародженні кінематографа. Реконструкції справжніх подій в ігровому кіно (наприклад, історична драма, бойовик та ін.) не відносяться до документального кіно.

Екранізація – інтерпретація засобами кіно іншого виду мистецтва (найчастіше, літературних творів). Літературні твори є основою екранних образів ігрового кіно з перших днів його існування.

Епізод – 1) окремий випадковий випадок, невелика подія; 2) складова частина сюжету художнього твору (романа, драми, комедії і т. д.), що має відносне самостійне значення. Епізод – невеликий уривок, фрагмент, відносно завершена та самостійна частина художнього твору, що зображує одну з подій або важливий у долі персонажа момент.

Ігрове кіно – вид кінематографа. Ігровий фільм – твір, що має в основі сюжет, втілений в сценарій та інтерпретований режисером. Такий фільм створюється за допомогою гри акторів, операторського мистецтва, декорацій і т.і. Ігрове кіно протиставляється неігровому кіно (документальні та науковопопулярні фільми).

Історичне (костюмне) кіно – зображує конкретні історичні епохи, події та постатей минулого. Розрізняють історико-біографічні фільми (про життя реальних історичних діячів), та історико-пригодницькі фільми (про вигаданих персонажів минулого, з гостросюжетною інтригою). Історичні фільми часто є екранізаціями історичних романів.

Кінетограф (кінетоскоп) (від гр. «*кінетос*» – той, що рухається, і «*скопіо*» – дивитися) – оптичний пристрій, що дозволяв демонструвати рухомі картини з фонограмою, записаною на фонографі. К. був винайдений у 1891 році Томасом Едісоном. За допомогою фотографічної камери на целулоїдній стрічці робиться ряд знімків об'єктів, які рухаються, що швидко пересуваються один за одним (15 кадрів в секунду). Таким чином, у глядача складається враження, що він бачить предмети в русі.

Кінематограф (від гр. *cinema* – рух та *grapho* – пишу, тобто «той, що записує рух») – 1. Пристрій для демонстрації на екрані рухомих картин. Стрічки демонструвались за допомогою К. 2. Галузь людської діяльності, що полягає в створенні рухомих зображень. Інколи також згадується як сінематограф (фр. *cinématographe*, застаріле) та кінематографія. К. був винайдений в ХІХ столітті.

Кіномистецтво – є синтезом літератури, образотворчого мистецтва, театру і музики. Тому кажуть, що 28 грудня 1895 року народилась нова муза – муза кіно.

Кінооператор – професія в кінематографі. Людина, що знімає фільм на кінокамеру. Створює образотворче рішення фільму спільно з режисером та художником. Є однією з ключових фігур в створенні кінофільмів усіх видів, ігрових та неігрових.

Кінорежисер – одна з основних професій в кіномистецтві, керівний учасник процесу створення фільму. Відповідає за художню і сценічну складові стрічки. Існує три напрями кінорежисури: ігрове, документальне та анімаційне кіно. Обов'язки режисера: реалізація сценарію, керування акторами (манерою гри, будування мізансцен і т.і.), керування роботою оператора, керування монтажем фільму.

Кінофестиваль – фестиваль творів кіномистецтва. Зазвичай супроводжується публічним показом багатьох фільмів і приїздом їх авторів. У ході багатьох фестивалів проводиться конкурс фільмів, за результатами котрого вручають призи (гран-прі, приз глядацьких симпатій тощо).

Комедія (кінокомедія) – до цього жанру відносяться фільми, які мають на меті розсмішити глядача, викликати посмішку, підняти настрій. К. з'явилась майже одночасно з виникненням кінематографу. Перші комедійні фільми були німі. Найбільш відомим коміком епохи німого кіно був Чарлі Чаплін. Розрізняють декілька видів К.: пародія, романтична К., ексцентрична К., трагікомедія, комедія ситуацій (ситком), комедія жахів, кримінальна К., музична К.

Короткометражне кіно (короткий метр) (фр. *Court métrage*) – один з форматів кінофільму. Типова тривалість короткометражного фільму 10-20 хвилин, зазвичай не більше 40-50 хвилин. Спочатку весь

ігровий кінематограф був короткометражним. Практично всі кінорежисери починали з короткого метру, адже витрати на виробництво такого фільму значно нижчі, аніж у повнометражного.

Макгаффін (англ. *MacGuffin*) – термін для позначення предмету, навколо володіння котрим будується сюжет фільму (найчастіше *пригодницького жанру*). Зав'язка побудована на пошуках цього предмету. А. Хічкок каже: «Не важливо, що це за предмет; головне, що всі хочуть володіти ним». Інколи М. навіть виносяться в назву фільму (наприклад, «Брильянтова рука», або «Дванадцять стільців»).

Монтаж (фр. *montage*) відео- або аудіоматеріалу в кінематографі – процес переробки або реструктурування первинного матеріалу, в результаті чого отримують інший цільовий матеріал. Вважають, що монтаж в кінотовиробництві не менш важливий, аніж кінозйомка: монтаж здатен надати фільмові потрібний ритм і атмосферу. Розрізняють внутрішньокадровий та міжкадровий монтаж.

Музичний фільм – жанр кіномистецтва, особливістю якого є те, що актори фільму не тільки приймають участь у діалогах, але й виконують пісні, зміст яких доповнює сюжет. До музичних також відносяться ті фільми, в яких актори не співають, а танцюють під музику, при чому ці танці також є частиною сюжету.

Мультиплікація (анімація), мультиплікаційне (анімаційне) кіно (від лат. *multiplicatio* – множення, зростання; від фр. *animation* – одушевлення, оживлення) – вид кіномистецтва, твори якого створюються методом покадрової зйомки послідовних фаз руху мальованих (*графічна* або *мальована* ультиплікація) або об'ємних (*об'ємна* або *лялькова* мультиплікація) об'єктів, з подальшим їх з'єднанням в єдиний відеоряд.

Науково-популярний фільм – жанр кінодокументалістики, завданням якого є оприлюднити наукові відомості, факти, гіпотези, результати випробувань, описати їх т.зв. «популярною мовою», тобто на рівні загальних понять. Таким чином, науково-популярні фільми популяризують серед глядачів науковий підхід до сприйняття оточуючого середовища.

Незалежне американське кіно (англ. *(American) independent film, indie film, underground film*) – цим терміном позначена частина кіноіндустрії США, що існує поза межами великих кінокомпаній. Характерні риси: сміливі творчі експерименти та невеликі бюджети фільмів. На відміну від голлівудського кінематографа, незалежне американське кіно не таке популярне.

Німе кіно – загальноприйняте позначення кінематографу в перші десятиліття його історії, коли фільми демонстрували без синхронно записаного звуку. Саме відсутність технічної можливості запису і син-

хронного відтворення звуку стала важливою обставиною, що визначила художню специфіку кінофільмів в цей період. Тоді як відсутність кольору виявилась менш принциповою для розвитку мови кіно. Через відсутність звуку з'явилась специфічна особливість німих фільмів – *титри* (інтертитри) – текстові вставки, які надавали пояснення по ходу сюжету, відтворювали репліки персонажів, коментували відтворюване на екрані, пов'язували окремі сюжетні фрагменти. Основою акторської гри в цей період став специфічний різновид *пантоміми*. Також кінематограф дозвучової епохи називають «*Великий німий*».

Нуар (фр. *film noir* – «чорний фільм») – напрям в американському кінематографі 1940-х – початку 1950-х років, яке зафільмувало атмосферу песимізму, недовіри, розпачу і цинізму, характерну для суспільства США в період Другої світової війни. Термін «*чорний фільм*», або «*фільм нуар*» був введений у 1946 році французькими критиками. Для нього характерні кримінальний сюжет, атмосфера цинічного фаталізму і песимізму, стирання граней між героєм і антигероєм, темне освітлення сцен, зазвичай нічних.

Повнометражний фільм – один з форматів кінофільму. Гільдія кіноакторів США вважає, що такий фільм має бути не коротшим, аніж 80 хвилин. Американська академія кіномистецтва визначає фільм повнометражним, якщо він триває 40 хвилин і більше. Національний центр сінематографії у Франції визначає повнометражним фільм, якщо його плівка довжиною більше 1600 м (тобто 58 хвилин і 29 секунд для звукового фільму).

Пригодницький фільм – жанр ігрового кіно. На відміну від бойовика, в пригодницьких фільмах акцент зміщений з грубого насильства на кмітливість, вміння перехитрити злодія. Герой має оригінально виплутатися зі складних ситуацій. Часто закінчуються хепі-ендом. Коли пригодницький жанр перетинається з *історичним*, виникають специфічні піджанри, наприклад, *вестерн* (якщо дія відбувається на Дикому Заході).

Продюсер (від англ. *Produce* – виробляти) – довірена особа кінокомпанії, здійснює ідейно-художній і організаційно-фінансовий контроль над постановкою фільму. Бере участь у відборі акторів, технічного персоналу. Система продюсерів зародилась у Голівуді наприкінці 1910-х рр. Наразі існують різноманітні галузі цієї професії: головний продюсер, виконавчий продюсер, співпродюсер, асоційований продюсер, лінійний продюсер, адміністративний продюсер.

Ремейк (англ. *Remake*, букв. «переробка») – в сучасному кінематографі нова версія або інтерпретація більш раннього фільму. Тобто фільм-ремейк (або *фільм за мотивами*) – це фільм, в основу якого покладений оригінальний фільм, відзнятий раніше.

Саспенс (англ. *suspense* – невизначеність, тривожність, очікування) – особливий тривалий тривожний стан глядача при перегляді фільму; а також набір художніх прийомів, які використовуються для занурення глядача в цей стан. С. найчастіше використовується в *трилерах* і *фільмах жахів*. Найвидатнішим «майстром саспенсу» названий А. Хічкок.

Сіквел (англ. *Sequel* – продовження) – фільм, що за сюжетом є продовженням іншого фільму, і побудований на його персонажах.

Спагеті-вестерн – піджанр вестернів, що виник в Італії, і користувався популярністю у 60-70-х рр. ХХ ст. Зйомки відбувались на півдні Іспанії, було побудовано декілька кіномістечок для імітації ландшафтів «Дикого Заходу» з його салунами, банками, та ін. Ці фільми, на відміну від вестернів американського виробництва, не претендували на реалістичність зображуваного. У спагетівестернах підкреслена фантастичність персонажів, ставка зроблена на ефектний візуальний ряд а не логіку сюжетної лінії.

Спецефект, спеціальний ефект (англ. *Special effect*, скор. *SPFX*, *SFX*, *FX*) – технологічний прийом в кінематографі для візуалізації сцен, що не можуть бути відзняті у звичайний спосіб (наприклад, сцена битви космічних кораблів). С. також застосовують, коли зйомка певної сцени у звичайний спосіб була б більш коштовною (наприклад, сцена вибуху будівлі). С. умовно поділяються на дві групи: *візуальні* і *механічні* ефекти. Візуальні С. – це комбіновані зйомки та комп'ютерна графіка. Механічні С. – піротехніка, технічні засоби, спеціальний грим. Існують також *звукові* С.

Сценарій – літературно-драматичний твір, написаний як основа для постановки кінофільму. С., як правило, схожий за будовою на п'єсу, і детально описує кожную сцену і діалоги персонажів. Інколи сценарієм є адаптація літературного твору для кінематографа, тоді автор цього твору може бути і автором сценарію, але не обов'язково. Зазвичай цю роботу виконує сценарист. *Сценарист – це людина, яка пише сценарій до фільму*. Існує чотири головних елемента С.: описова частина (рemarkа), діалог, закадровий голос, титри.

Теорія авторського кіно (фр. *Cinéma d'auteur*) – впливове вчення, що зародилось у Франції у 1950-х роках. Вважається, що режисер є ключовою фігурою усього кінопроцесу. Не дивлячись, що фільм є результатом роботи всього колективу, прибічники авторського кіно бачать у кінострічці відображення творчого задуму режисера, як у картині художника. До появи авторської теорії фільм сприймався як сукупний витвір продюсера, режисера, сценариста, композитора і акторів. Теорія була проголошена Франсуа Трюффо у 1954 році, і згодом мала значний вплив на кінокритику по всьому світі. На основі авторської

теорії сформувались такі поняття як «артхаус» і «незалежне американське кіно».

Трагедія – драматичний жанр, що базується на осмисленні гострих проблем людського буття. Відбувається непримириме зіткнення героя з обставинами, що супроводжується стражданнями і загибеллю важливих для життя цінностей. Характери і конфлікти настільки напружені, що немає шляху для їх урегулювання. Т. протилежна комедії.

Трилер (гостросюжетний фільм) (від англ. *thrill* – «викликати гострі емоційні відчуття») – жанр ігрового кіно, що прагне викликати у глядача відчуття напруженого хвилювання, переживання. Жанр не має чітких меж. Часто до Т. відносять детективно-пригодницькі твори, в котрих акцент зміщено на підготовку якогось складного злочину. За визначенням Роса Макдональда, в детективі дія рухається в часі назад, до розгадки; в трилері – вперед, до катастрофи. Кінокритики виділяють: комедійний Т., шпигунський Т., політичний Т., пригодницький Т., гангстерський Т., психологічний Т., романтичний Т., містичний Т.

Фентезі (від англ. *fantasy* – «фантазія») – жанр ігрового кіно, оснований на фантастичній літературі. Використовує міфологічні і казкові мотиви. Твори Ф. часто нагадують *історико-пригодницькі* твори, дія яких відбувається у вигаданому світі, де герої стикаються з надприродними явищами та істотами. На відміну від *наукової фантастики*, Ф. не прагне пояснити світ, в якому відбувається дія фільму, з точки зору науки. Власне цей світ існує гіпотетично, і його місце розташування відносно нашої реальності ніяк не пояснюється.

Фільм (англ. *Film* – плівка) кіно/теле/мультфільм, кінокартина – окремий витвір кіномистецтва. З технологічної точки зору, Ф. – це послідовність фотографічних зображень (кадрів), пов'язаних єдиним сюжетом. Ф. може включати в себе звуковий супровід.

Фільм жахів, хоррор (англ. *Horror* – жахливий) – жанр художнього фільму. Такі фільми покликані налякати глядача, вселити почуття тривоги і страху; створити атмосферу очікування чогось жахливого – так званий *ефект «саспенс»* (від англ. *suspense* – невизначеність). Як і в багатьох інших жанрах кінематографу, в фільмі жахів перед глядачем розгортається картина боротьби добра зі злом, де цей процес виражений схемою «кат – жертва». Катом може виступати монстр, потойбічна стихія, людина з відхиленнями (навіжений, психопат, маніяк, вбивця і т. і.). Добро в таких фільмах не завжди перемагає.

Художній фільм (те ж саме, що й ігровий фільм) – витвір кіномистецтва, в основу якого покладений сюжет, втілений в сценарії та інтерпретований режисером. Створений за допомогою акторської гри, операторського, режисерського та інших видів мистецтв. В більш широкому плані розуміється як продукт художньої творчості.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Безклубенко С. Д. Відеологія : основи теорії екраних мистецтв. Київ : Альтерпрес, 2004. 327 с.
2. Бордмен А. Ілюстрована історія кіно. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 112 с.
1. Брюховецька Лариса. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос, 2011. 391 с.
2. *Брюховецька, Лариса. «Безробітний режисер зі світовим іменем» [Текст] / Брюховецька, Лариса // Літературна Україна. - 2021. - 30 січ. (№ 1-2). - С. 20-21. 9 січня - 97 років Сергію Параджанову. 3 прожитих 66 років двадцять один він жив у Києві на кіностудії ім. Довженка.*
3. Бурій А. Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: Навчально-методичний посібник. В 2-х частинах. Дрогобич, 2010р. 189с +140с.
3. Вайда А. Кіно і решта світу. Київ : Етнос, 2001. 308 с.
4. Госейко Л. Історія українського кінематографу. 1896–1995. Київ : КІНО-КОЛО, 2005. 464 с.16.
5. Демиденко М. В., Мархайчук Н. В. Шлях до війни. Образ українців у російському кіно. Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 травня 2022 р. / За ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2022. 304 с.
6. Довженко і світ: Творчість О. П. Довженка в контексті світової культури. Київ : Рад. письменник, 1984. 222 с.
4. Дротенко В.І. Кіномистецтво і телебачення : навчальний посібник / Валентина Дротенко. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. Івана Франка, 2012. 116 с.
7. Єпик Л. Засновано на реальних подіях: українське історичне кіно початку XXI ст. Path of Science, 7(10), 2021. с. 8001-8004.
5. Єпик Л., Єпик Д. Сучасне українське кіно як фактор формування національної свідомості. Knowledge, Education, Law, Management. 2020. № 3 (31), vol. 2. С. 32-36.
8. Зубавіна І. Екранна культура: Засоби моделювання художньої реальності (Час і простір у кінематографі). К., 2006.
9. Зубавіна І. Час і простір у кінематографі. К., 2007. 356 с.
10. Історія театру та кіномистецтва: Інструктивно-методичні матеріали до практичних/семінарських занять з навчальної дисципліни /Упоряд. О.В. Плотницька. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 60 с.

6. Історія українського кіно. Т. 2 : 1930–1945 / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 448 с.

7. Конівіцька Т.Я, Бабій І.В. Мова кінематографа України як інструмент формування національної ідентичності. Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 34 (73). № 3. 2023. с. 306-312.

8. Коппола Ф. Ф. Живе кіно та техніка його виробництва / пер. з англ. О. Тільна. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2021. 208 с.

11. Кузьменко О., Кіно як інструмент формування національної ідентичності. Український контекст // KULTURY WSCHODNIOSŁOWIAŃSKIE – OBLICZA I DIALOG, t. II: 2012. s. 67-68.

12. Левицька Й. Повернення до коріння. Українське поетичне кіно. Київ : Видавництво «Задруга», 2011. 124 с.

13. Лелик М. Б. Популяризація бренду «українське кіно» на вітчизняних теренах як основа формування національної самоідентифікації (оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами за 2017–2018 роки). ДЗК. Випуск 6/5. 2018 р.

9. Миславський В. Н. Історія українського кіно 1896–1930: факти і документи. Т. 1. X. : вид-во «Дім Реклами», 2018. 680 с.

14. Нариси з історії кіномистецтва України / Академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва; ред.-упоряд. І. Зубавіна; голова ред. кол. В. Сидоренко. Київ: Інтертехнологія, 2006. 864 с.

15. Семенчук І. Р. Життєпис Олександра Довженка. Київ : Молодь, 1991. 140 с.

10. Сміт Ян Гайдн. Коротка історія фотографії. Ключові жанри, роботи, теми і техніки. Видавництво Старого Лева. 2021. 224 с.

16. Театр і кіно. Дитяча енциклопедія. Київ : Фоліо, 2015. 316 с.

17. Тримбач С. В. Кіно, народжене Україною: ілюстрована історія. Альбом антології українського кіно. Київ : Самміт-Книга, 2016. 378 с.

11. Тримбач С.. Кіно народжене Україною. Ілюстрована історія / С. В. Тримбач. – К.: Саміт-книга, 2019. – 384 с.

18. Український енциклопедичний кінословник. Основні терміни та поняття / уклад. С. Д. Безклубенко, О. Г. Рутковський. Вінниця : КНУКІМ, 2006. Т. 1. 500 с.

12. Український енциклопедичний кінословник. Основні терміни та поняття / уклад. С. Д. Безклубенко, О. Г. Рутковський. Вінниця : КНУКІМ, 2006. Т. 1. 500 с.

19. Фісенко Т. В. Кінематограф у формуванні громадської думки. Обрії друкарства, № 1(8). 2020. С. 205-223.

20. Шимон О. О. Сторінки з історії кіно на Україні. Київ: Мистецтво, 1964. 280с.

Інформаційні ресурси:

1. 10 фактів про легендарний фільм «Тіні забутих предків». URL: https://espreso.tv/article/2015/09/04/10_faktiv_pro_legendarnyy_film_quotti_ni_zabutykh_predkivquot.

2. 100 найкращих українських фільмів усіх часів за версією кінокритиків. URL: BBC News Україна.

3. 25 найкращих фільмів останніх років URL: (kinohata.com.ua)

4. 365 днів. Наша історія. 2 грудня. Як українець випередив братів Льюїс, а в Харкові вперше публічно показали кіно. URL: <https://poltava365.com/365-dnivx-nasha-istoriyax-yak-ukrainecz-viperediv-brativ-ly.html>

5. Барабаш К. Цивілізація на ім'я Голлівуд. URL: <https://tyzhden.ua/tsyvilizatsiia-na-im-ia-hollivud/>

6. Барбер Н. «Віднесені вітром»: як легендарна стрічка сприймається тепер. BBC Culture. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cul-50799647>.

7. Берлінський міжнародний кінофестиваль. URL: https://vue.gov.ua/Берлінський_міжнародний_кінофестиваль

8. ВУФКУ. Земля. URL: <https://vufku.org/found/zemlia>

9. Громко Г. Коротка історія анімації. URL: https://medium.com/@gr.gromko/коротка_історія_анімації-a1d2b1af53ec

10. Гулій Н. Знакові фільми, міжнародне визнання, тематика 90-х: чим вражає українське кіно Доби Незалежності. URL: https://kino.24tv.ua/den-nezalezhnosti-2022-ukrayinske-kino-vid-pochatku-1990-h-do_n2140618.

11. Де були перші кінотеатри Львова та як розвивалося кіно у міжвоєнний період. URL: https://tvoemisto.tv/news/de_buly_pershi_kinoteatry_lvova_ta_yak_rozvyva_losya_kino_u_mizhvoiennyu_period_137395.html

12. Друзюк Я. Олег Сенцов – про новий фільм «Носоріг», кримінальні 1990-ті та Netflix. Інтерв'ю The Village Україна. 9 лютого 2022 року. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/culture/culture-interview/322371-oleh-sentsov-rhino-nosorih-2022>.

13. Запорожець Семен. Йосип Тимченко: винахідник і забутий піонер кінематографа. DOJO. Сайт українського успіху. URL: <https://dojo.ua/josyp-tymchenko-vynakhidnyk-i-zabutyj-pioner-kinematohrafa/>.

14. Капралова А. 20 найкращих німих фільмів. Пломінь. URL:

<https://plomin.club/silent-movie/>.

15. Карповець М. 11 українських фільмів періоду незалежності. URL: <https://naszwybir.pl/11-ukrayinskyh-filmiv/>.

16. Кіностудія імені Довженка як дзеркало русифікаторської політики в СРСР. «Українська правда, Історична правда». 17.07.2013. URL: https://www.istpravda.com.ua/blogs/2013/07/17/130811/view_print/.

17. Комік проти фюрера: 80 років «Великому диктатору» Чарлі Чапліна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54554693>.

18. Кривко О. Українська кіноіндустрія сьогодні. URL: <https://skvot.io/uk/blog/ukrajinska-kinoindustriya-sogodni>.

19. Лук'янюк Володимир. Народження кінематографу. «Цей день в історії», 27 грудня 2014. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/1228N/>.

20. Макалюк Б. День українського кіно: фільми, які підкорили міжнародні кінофестивали. URL: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/podorozhi/den-ukrayinskogo-kinospysok-najkrashhyh-ukrayinskyh-filmiv-na-mizhnarodnyh-kinofestyvalyah/>.

21. Малишенко А. Найстрашніший кіносеанс в історії: «Прибуття потягу на вокзал Ла Сьота». Moviegram. URL: <https://moviegram.com.ua/pributtya-potyagu/>.

22. Маловідомий факт: Українець винайшов кіно раніше, ніж брати Люм'єри. «СОМА». URL: <https://soma.in.ua/27202>.

23. Мараєв Владлен. Білл Титла – Діснеївська легенда з України. Український інтерес. 25/10/2023. URL: <https://uain.press/blogs/1100102-1100102>.

24. Марчук І. «Загін кіноманів»: як творить YouTube-канал рівнянин Віталій Гордієнко. URL: <https://suspilne.media/249039-zagin-kinomaniv-ak-tvorit-youtube-kanal-rivnanin-vitalij-gordienko/>.

25. Мистецтво під час війни: розвиток українського кіно. URL: <https://dyvys.info/2023/10/31/rozvytok-ukrayinskogo-kinov/>.

26. Мончук О. Олександр Денисенко: Не знімати фільми, які б підносили українську національну свідомість, – це все одно, що не давати нашим воякам набої. URL: <https://cutt.ly/tgBsC45>.

27. Найкращі світові кінофестивали, які варто відвідати. Огляд ТОП фестивалів світу. URL: <https://ukr-day.com/world-film-festivals/>.

28. Никоненко В. «Прибуття поїзда на вокзал Ла-Сьота»: Історія найзнаменитішого фільму Люм'єрів. Moviegram. URL: <https://moviegram.com.ua/larrivee-dun-train-en-gare-de-la-ciotat/>.

29. Никоненко Володимир «Подорож на Місяць» Жоржа Мельєса: Космічні хроніки 1902 року. URL: <https://moviegram.com.ua/le-voyage-dans-la-lune/>.

30. Олександра Родигіна. Найяскравіша пара німого кіно, яку знищив звук. Історія Джанет Гейнор та Чарльза Фаррелла. URL:

<https://moviegram.com.ua/janet-gaynor-and-charles-farrell/>.

31. Плівка, барви і мотор. Коротка історія кольорового кінематографа. URL: <https://was.media/microformats/kortka-istorija-kolorovogo-kinematografa/>.

32. Полівчак Р., Шевченко І. «Я обираю робити». Ахтем Сеїтаблаєв про кіно, мову та російську пропаганду. Інтерв'ю Ахтема Сеїтаблаєва на Суспільному. URL: <https://suspilne.media/392390-a-obirau-roboti-ahtem-seitablaev-pro-kino-movu-ta-rosijsku-propagandu/>.

33. Сучасне українське кіно, про яке говорить світ. День за днем. URL: <https://denzadnem.com.ua/aktualno/103249>.

34. Топачевський А. URL: <http://knpu.gov.ua/highslide-ajax/node/3693>.

35. Топачевський А.. Для посередностей не знаходив доброго слова. Міфи і правда про генія українського поетичного кіно Сергія Параджанова. Україна молода. 26.04.2023. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3852/164/174885/>.

36. Українець, що випередив братів Люм'єрів. Інформаційний ресурс. Українська соціальна медіа-група. URL: <https://usmg.com.ua/ukrainets-shcho-vyperedyv-brativ-lium%CA%BCier/>.

37. Українське кіно 2000-х: спроба народження. URL: <https://detector.media/withoutsection/article/55308/2010-08-27-ukrainske-kino-2000-kh-sproba-narodzhennya/>.

38. Українське кіно після Перемоги – перспективи розвитку. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3731351-ukrainske-kino-pisla-peremogi-perspektivi-rozvitku.html>.

39. Українське поетичне кіно: 4 стрічки, які має побачити кожен. URL: <https://vogue.ua/ru/article/culture/kino/ukrajinske-poetichne-kino-5-strichok-yaki-maye-pobachiti-kozhen-49271.html>.

40. Фільм-переможець «Оскара» «20 днів у Маріуполі» вийшов онлайн. URL: <https://interfax.com.ua/news/telecom/974942.html>.

41. Хроніка кіно: як виникла французька «нова хвиля». URL: <https://vertigo.com.ua/khronika-kino-iak-vynykla-frantsuzka-nova-khvyliya/>

42. Цалик Станіслав. Як прем'єра фільму «Тіні забутих предків» зламала життя режисеру Параджанову. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/blog-history-53977038>.

43. Царук Д. Михайло Ілленко про українське кіно: Головне, щоб знову не було павзи. «Український інтерес». 10.02.2020. URL: <https://uain.press/interview/myhajlo-illyenko-pro-ukrayinske-kino-golovne-shhob-znovu-ne-bulo-pavzy-1170317>.

44. Шевчук Юрій. Мова в сучасному кінематографі України. Збруч. URL: <https://zbruc.eu/node/102930>.

45. Шевчук Юрій: кіно притискають, щоб не стало нації. Інтерв'ю Юрія Шевчука Українській службі Бі-Бі-Сі 21 січня 2011 року. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news/2011/01/110123_shevchuk_ie.

46. Як відрізняється фестиваль від конкурсу? Центр освітніх інновацій та творчості «Гармонія». URL: <https://www.harmoniya.kiev.ua/how-to-distinguish-a-festival-from-a-competition/>.

47. Ярема Г. «Співак джазу» – перша звукова стрічка, що зробила революцію в кіно. Високий Замок. URL: <https://wz.lviv.ua/far-and-near/474177-spivak-dzhazu-persha-zvukova-strichka-shcho-zrobyla-revoliutsiiu-v-kino>.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
СЕМІНАР 1. МІСІЯ КІНО В СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ	5
СЕМІНАР 2. ВИДИ КІНО ТА ЖАНРИ ХУДОЖНЬОГО КІНО ТА МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ	12
СЕМІНАР 3. ЛЕГЕНДА НІМОГО КІНО: ЧАРЛІ ЧАПЛІН	17
СЕМІНАР 4. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ АНІМАЦІЇ	22
СЕМІНАР 5. РОЗВИТОК КІНОМИСТЕЦТВА: КОРОТКИЙ ОГЛЯД ДЕЯКИХ КРАЇН	27
СЕМІНАР 6. ПОЕТИЧНЕ КІНО	31
СЕМІНАР 7. УКРАЇНСЬКИЙ КІНЕМАТОГРАФ В ЧАС ВІЙНИ: СЬОГОДЕННЯ ТА МАЙБУТНЄ	37
СЕМІНАР 8. КОРОТКИЙ ЕКСКУРС ДО ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ ОСНОВНИХ КІНОФЕСТИВАЛІВ СВІТУ.....	42
ДОДАТКИ	
Додаток 1. Онлайн-ресурси з кіномистецтва	47
Додаток 2. Як зробити аналіз (рецензію) фільму?	48
Додаток 3. Зразок рецензії на художній фільм	50
Додаток 4. Фільми, які рекомендуються для перегляду	53
Додаток 5. Фільми, які Україна висувала на на «Оскар».....	55
Додаток 6. Відеоматеріали, які рекомендуються для перегляду	56
Додаток 8. Питання для підсумкового контролю	58
Додаток 9. Зразки тестів для підсумкового контролю	60
Додаток 10 Глосарій	64
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	71

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ІСТОРІЯ КІНО

*навчально-методичні матеріали
до семінарських занять і самостійної роботи
з вибіркової дисципліни «Історія кіно»
для студентів та курсантів усіх спеціальностей*

Укладач .....Тетяна КОНІВІЦЬКА

Підписано до друку 15.04.2024 р.
Формат 60×84/16. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 4,7.
м. Львів, вул. Клепарівська, 35.